

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért hához küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 műkedvelők számára, legújabb uti-távcsöveket a tirage rapid, kitiinó szemüvegeket megvizsgált **maximal-lázhőmérőket, Aneroïd (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl**
CALDERONI ÉS TÁRSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfdívat- és fehérenemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a fosta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Sajat szabászat. — Telefon. — Arjegyék bérmentve.
 Cségem össze nem lévontatás Földváry J. (Jakab) céggel.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 13
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenmü fényképészeti gépek és készülékekkel.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Arjegyék ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“ legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletváltozásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közleményekért járó díj minden nyereszkesedés kizárásával a lehető legcsekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgáltatnak, kívánatra postán is meg küldetnek.

Gazdag tárca- és regényrovat. Megbízható tőzsdei és közgazdasági tudósítások.

XXIX. Évfolyam. XXIX. Évfolyam.

EGYETÉRTÉS

Legnagyobb, legérdekesebb és legkedveltebb politikai napilap.

Csávolszky Lajos kiadótulajdonos főszerkesztő.
Kossuth Ferencz főszerkesztő.

Előfizetési ára: egész évre 20 frt; 1/2 évre 5 frt; 1 óra 1 frt 30 kr. Mutatószámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, dalszínház-utca 1.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.

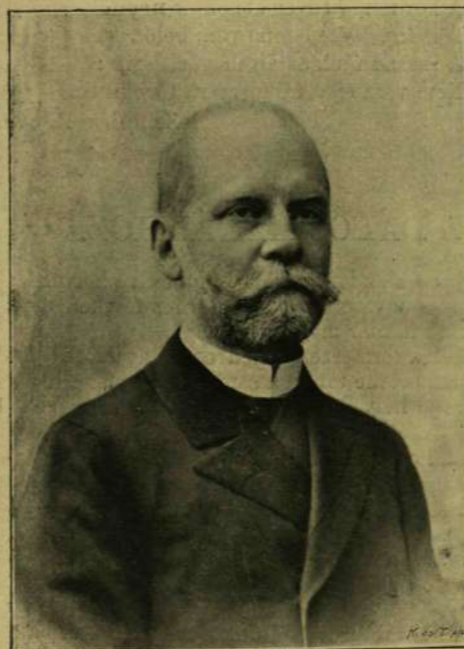
Egyetlen természeti szappan a világon
 a mi „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappanunk! Az arc, fehérenemű, selyem, gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrneműek számára! E szappan használata a legkíméletesebb fehéreneműek mosásánál, a melyek egyszerű beszappanozásra hideg vagy langyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszoktól a legalaposabban megtisztulnak. Szappanunk **semmi lugot** vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a **mosó ruha nagy kímélésével jár.**
 Továbbá a **Transylvania-szappan** kiválóan alkalmas mint **pipere-szappan** és mint **gyógy-szappan** a bőr különféle kiütéseinek, mint dobozcs, pörsevés, a bőr feleserespedése stb.
 A mi szappanunk ugyasólván **nélkülözhetetlen a posztógyáraknál**, mert a legpiszkosabb, összetapadt gyapjufajokat is, egyszerű hidegvízben **meglepő gyorsan** tisztára mossa, puhává és selymeszervé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.
 Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár központi megrendelő intézete:
BUDAPEST,
RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz.
 A hova az összes megrendelések intézendők.

Az első sorvetőgépeket Magyarországon
KÜHNE E.
 legrégebb gazdasági gépgyára készíté Mosonban.
 Eddig 16,000 darab van használatban:
 „HUNGÁRIA DRILL“-nek ügynökök általi rendelkezésénél követeljük KÜHNE E. gyártmányát.
Uj!! Hegyi sorvető: „MOSONI DRILL“
 lóherceséplő, czirokcseplő gépek, „VENTZKY“-féle takarmány-füllesztők, LAACKE-féle rét- és szántóföld boronák, hengerek stb.
 Főraktár:
Budapest, VI., Váci-körút 57a. Lemberg, All. Groleka 10. sz.
 Arjegyék bérmentve.

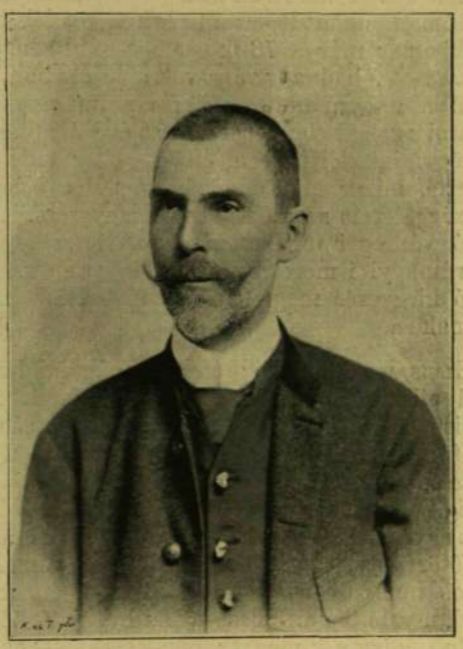

41. SZÁM. 1895. BUDAPEST, OKTÓBER 13. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONBAGOK egyévi 6 frt. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre 4 frt. Csopán a POLITIKAI UJDONBAGOK egész évre 5 frt félévre 2.50. Külföldi előfizetésekre a postaiak meghatározott viláldíj is ontoland.

BILINSKI LÉO, pénzügyminiszter.

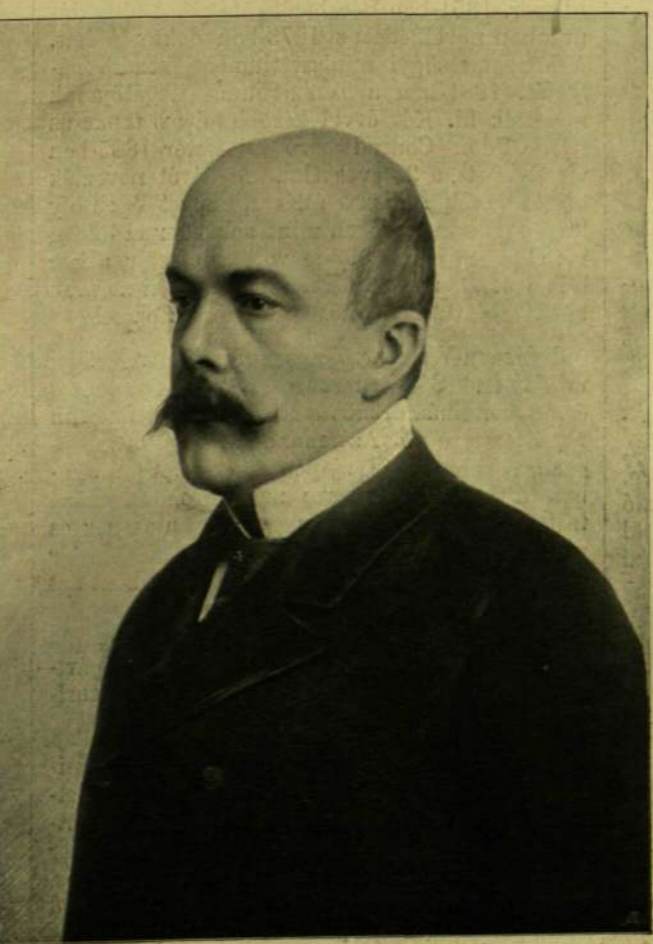
GRÓF LEDEBUR JÁNOS, földmívelésügyi miniszter.

BÁRÓ GAUTSCH PÁL, közoktatásügyi miniszter.

GRÓF GLEISPACH JÁNOS, igazságügyi miniszter.

GRÓF BADENI KÁZMÉR, miniszterelnök.

BÁRÓ GLANZ HUGÓ, kereskedelemügyi miniszter.

AZ ÚJ OSZTRÁK KORMÁNY TAGJAI.

Az államilag engedélyezett

MAGYAR OSZTÁLYSORSJÁTEK

Első huzás már 1895 október hó 16-19-ig.
 31,499 pénznyeremény
5 Millió 600,000 korona összértékben.
 Legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben **EGY MILLIÓ korona.**
 Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: $\frac{1}{40}$ egész 1 fél- $\frac{1}{20}$ 1 tized 1 huszad 4 2 korona.
 Ajánl és utánnvétell szétküld
HEINTZE KÁROLY, fő-elárusító BUDAPEST, Szervita-tér 3. szám alatt.
 Vidéki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítóért 20 fillért küldeni.
 Sürögny-czim: Lottoheintze, Budapest.

AZ ÚJ OSZTRÁK MINISZTERIUM.

Rövid pár hónapi működés után lelépett a gr. Kiemeltelnöksége alatt szerepelt osztrák miniszterium, melyet, minthogy csak ideiglenes ügyvitelre s legnagyobb részt hivatalnokokból állítottak össze, ügyvivő hivatalnok-miniszteriumnak neveztek eleitől fogva, s nem is volt egyéb utolsó perzeig. Napról napra végezte a folyó ügyeket és — várta utódját.

A várt új kormány reménybeli elnöke már a nyáron, Ó Felsége ischli fürdőzése idején ismertessé lett Badeni Kázmér gróf galicziai helytartó személyében, ki a királyi rendeletéből Ischlből kihallgatásra megjelent. Azóta a politikai lapok folytonosan emlegették a gróf nevét, és csak idő kérdése volt, hogy mikor bizatik meg végrelegesen kabinet-alakítással. Ez az idő a múlt szeptember hó 29-én érkezett el, mikor Badeni gróf teljes hivatalos alakban megkapta, a következő napon pedig maga mellé meghívott miniszter-társainak is megszerezte a kinevezését.

Az új miniszterium, mely szintén nem parlamenti származású, nehéz körülmények közt vette át Ausztria kormányzását. A Taaffe-kormány aggodalmas öröksége mellett mindenféle társadalmi, nemzetiségi és felekezeti fölfordultság áll előtte, s ezzel a kúszált állapottal egyedül a saját erejében bízva kénytelen szembeállni, mert a parlamentben egelőre nemcsak többségre, hanem valamely határozott pártra sem támaszkodhatik. S hogy Badeni gróf és miniszteriuma mégis vállalkozott a kormányzásra, ez azt mutatja, hogy erőt érez magában úgy az államfentartó mérsékelt pártok kívánatos egyesítésére, mint nagy földadatok sikeres teljesítésére. Jogosult-e ez az erőteljes, azt már a közel jövő meg fog mutatni.

Minket első sorban azért érdekel az új osztrák kormány, mert ezzel lesz dolgunk a közgazdasági kiegyezés közelebbi megújításánál. De általánosságban véve sem lehet előttünk közömbös, hogy kik és milyen módon kormányozzák Ausztriát, melynek állami élete vele való szoros kapcsolatunknál fogva mindig mélyrehatólag érinti Magyarországnak minden érdekét.

Az újonnan kinevezet hét miniszter közül öt teljesen új ember a kormányon; a másik kettő közül Gautsch vallás- és közoktatásügyi miniszter ez előtt két évvel tette le kezéből ezt a tárczát, melyet közel nyolcz évig viselt, a honvédelmi miniszter, Welsersheimb gróf, pedig a Kiemeltelnökség-miniszteriumnak is tagja volt.

Az új miniszterekről a következő főbb életrajzi adatokat közölhetjük.

BADENI KÁZMÉR gróf régi olasz nemesi családból származik, mely háromszáz év óta birtokos és honos Lengyelországban. Az idősebb ág 1845-ben kapta a grófi méltóságot. A most miniszterelnökké lett Badeni Kázmér gróf 1846. október 14-ikén született. Atyja, László, gazdálkodással foglalkozott s 1888-ban hunyt el; anyja, Mier grófnő, ma is él. Egyik nagybátyja, Mier Henrik gróf, gyermek nélkül halt meg, tekintélyes birtokait Badeni Kázmér és Szaniszló örökölték. A két testvér kiváló hajlandósággal volt a tudományok iránt és főként néprajzi tanulmányokkal foglalkoztak.

Badeni Kázmér gróf a krakói egyetemen nyerte el a doktori czímet, azután állami szolgálatba lépve, 1870-ben a belügyminiszteriumban volt fogalmazó; ugyanezektől osztrákot be a krakói kerületi főnökséghez. 1871-től 1872-ig Zoltieuban, majd Rzeszovban is kerületi főnök volt. Nem sokára udvari tanácsossá lett s 1882-ben a vaskoronarenddel való kitüntetését kapta. 1886-ban visszavonult az állami szolgálatból; de hat év múlva, 1888-ban, galicziai helytartóvá neveztek ki, s ebben az állásban nagy érdemeket szerzett azzal, hogy a lengyeleket és ruthéneket kibékítette egymással. Erde-

meit a király is elismerte, a mikor 1893-ban a jaroslavi lengyel küldöttségnek azt mondta, hogy: «Nagy meglepéssel kell nyilatkozzom arról a kitünő, tapintatos és czeltudatos módról, a melylyel ezt az országot kormányozzák.» Badeni grófnak Skrzynskij Mária a felesége. Egy fia és egy leánya van. Lajos fia mostszolgálatra önkéntesi évet Szombathelyt. Nem hagyhatjuk említetlenül, hogy az új miniszterelnököt hivatalba léptetése után negyed napra, október 2-án, a galicziai tartománygyűlésbe való választásánál Krakó város egyhangúlag képviselőjévé választotta.

BILINSKI Leó lovag pénzügyminiszter egy nagybirtokos fia; szintén 1846-ban született. A jogi tudományokat kiváló sikerrel végezve, a lengyel helytartóság szolgálatába lépett. Egy-idejűleg a közgazdasági politika magántanára lett a lembergi egyetemen; később rendes tanárrá nevezetett ki. Dékán és rector is volt; több közgazdasági munkát írt. A lengyel tartománygyűlésen, mint a vasúti ügyek, az új banktörvény, a bürzeadó és a költségvetés előadója nagy tevékenységet fejtett ki. 1892-ben miniszteriumi osztályfőnökké neveztek ki, s ugyanakkor megválasztották az államvasutak igazgatósága elnökévé, mely állásban nagy adminisztratív és szervező munkát végzett.

GLANZ Hugó báró kereskedelemügyi miniszter 1848. december 19-ikén született; fia eichai Glanz József báró volt miniszteri tanácsosnak. 1866-ban önként lépett a hadsereg kötelékébe s csakhamar már a 78-ik gyalogezred hadnagya lett. Mint főhadnagy részt vett a porosz háborúban. A háború után befejezte tanulmányait s állami szolgálatba lépett. Húsz éve működik a külügyminiszteriumban. Nevét akkor tette ismertté, mikor mint elnök szerepelt a Németországgal való szerződési és a Magyarországgal való vámügyi tanácskozáson. Kereskedelmi és vámügyi ismeretei révén a Magyarországgal való kiegyezés megújításánál fontos föladatok várnak rá.

GLEISPACH János dr. gróf, igazságügyminiszter régi stíriai nemesi családból származik. Fia Gleispach Venczel gróf udvari tanácsosnak. 1840-ben született Görzben. Tanulmányait elvégzése után a bírói pályára lépett s 1863-tól 66-ig Velencében működött, 1876-ban Gráczban volt ügyész, 1880-ban főügyész, 1892-ben elnöke a főtörvényszéknek. Gleispach gróf kamačas, titkos tanácsos és az urak házában élethossziglan való tagja. Felesége Batthyány Antónia grófnő, s így sok magyar főúri családdal rokonságban van.

GAUTSCH Pál dr. báró, közoktatásügyi miniszter, 1851-ben Bécsben született. A Tereziánumban nevelkedett s 1873-ban doktorrá lett. A közoktatásügyi miniszteriumban kezdte pályáját. 1881-ben a Terézianum igazgatójának neveztek ki. Két évvel később udvari tanácsos lett. Midőn Conrad báró miniszter 1885-ben visszalépett, a 34 éves Gautsch bárót neveztek ki utódjának a díszes állásra, melyet épen oly kiváló rátermettséggel, mint sok sikerrel töltött be. Gautsch báró 1893-ig volt miniszter, akkor ő is visszalépett. Ez évben neveztek ki az urak háza tagjává, hol a középpárhoz tartozott.

LEDEBUR-WICHELN János gróf, földmívelésügyi miniszter, 1842-ben született. Titkos tanácsos és a főrendiház örökös tagja. A felesége Czernin Karolina grófnő. Azt mondják, hogy a mezőgazdasági ügyeknek alap ismerője. A politikában a konzervatív cseh nagybirtokosok közé tartozik. A cseh tartománygyűlésen a csehek és németek kiegyezéséért küzdött. Múlt évi február hó 15-én mondott beszédében többek közt azt az emlékeztető kijelentést tette, hogy Ausztriát csak osztrák szellemben lehet kormányozni, s ezzel kimondotta, hogy az egyoldalú pártérdekek és nemzetiségi túlzások háttérbe szorítandók az állami érdekek mellett.

WELSERHEIMB Zenó gróf, honvédelmi miniszter, tagja volt már a most lelépett Kiemeltelnökség-kabinetnek is és 1880 óta szakadatlanul honvédelmi miniszter. 1831. december hó elsején született. Kamarás, titkos tanácsos, az urak házában tagja és a 21. gyalogezred tulajdonosa. (Arcképet a «Vasárnapi Ujság» 1893. évi 49-ik számában közöltük.)

A JEJECZEK.

Valami házi gyógyszerrel bajoltam. Forraltam, ráztam, egyre folkavartam. S figyeltem a sok apró jejeczet, A mint a vízben szétfolyt, elveszett. Kedvem telt nézni pusztulásukat, E szerte ömlő apró tornyokat. Akármilyen szép volt színe és alakja, Ez a palack a végzet forgatagja, Itt veszni fog mind! elfoly, megtörik, Alakatlan hullámok elnyelik.

Aztán a víz lehiggadt, tiszta lett, Akár a tenger, átlátszó, meleg; Azon se látni a sok tört hajót, Tört éleket, s a mit benyelt, a söt.

Másnapra kelve láttam meglepetten, Egész kristálylak épült az üregben. Bámúlva néztem, mint egy új csodát, E hivatalon jött tündér-palotát. A míg a rest víz alakatlanul A zárt palack formáihoz simúl, Ók csúcsokkal tornyokká rakodnak, Ezer felől, ezer felé ragyognak.

E győzve tornyosuló jejeczek Szinte mondták: Költők, ne féljete! Mert vannak érzések, gondolatok, Miken a próza írja sose fog, El nem vegyülnek szennyben és salakban, S ha fölolvadnak is az áradatban, Mihelyt a fáradt tenger elpihen, A nyugalomnak első percziben, Lopva, gyönyörrel, mintha tiltva volna, Jejeczebe törnek, formákba, dalokba.

A kor nem kedvez ebben és nem öl. Törvénye, léte benne van, belől. A század újul, aztán megöregszik: Nem vész el, a mi formára törekszik.

Zempléni Árpád.

A DALOS MADÁRHOZ.

Még csak az imént volt, hogy esdve kértelek: Árnyas udvaromba rakd pelyhes fészkedet, De ma már megbántam. Kinek a természet jó kedvet s dalt adott, Mért keresné társul a sötét bánatot? Nem jó helyed von' e gyászba borított házban!

Igaz, hogy dalodnak bújójos zenéje Zsongató irként hat sziveink sebére, De be nem gyógyítja! Ha meglep tőle a multnak boldog álma, Annál kínosabb az ébredés utána! A való szemünket könnyárba borítja.

Mennél többször szállunk a ragyogó multba, Minden édes emlék fölszaggatja újra A vérző sebet, mely hegedni akarna; Mennél nagyobb vágygal ohajunk feledni, Gyötrelmet, szenvedést a sirba temetni, Gyöngre rá a lélek, nincs annyi hatalma!

Oh, ha úgy élnének a kinos jelenbe', Hogy a multat folyvást álmolni lehetne, Ugy nem fájna semmi! Vagy ha mindaz, mi fáj, rögtön elenyészne, S csak a mi édes volt, von' lelkünkbe vésvé; Kinek volna kedve gyászruhát viselni?!

Ne is hallgass arra, mire kérve kértünk, Ha meghallgatnád, se használna az nekünk, Mi nem nyernénk, mindent kockázt a tennél! A való nem enged megszerzett jogából. Te elesenl attól mind, a mire vágyol, Csak az bizonyos, hogy boldog te se lennél!

Üss tanýát az erdők árnyas rejtékébe', Hova nem hat el az ember szenvedélye, Hol boldogságotad semmi sem zavarja, S csak csillogó harmat, mezők illatárja, Szikrázó napsugár, lombok titkos árnya Hallgat ajakadra.

Jobb ott a magányban, a világ zajától, Emberi önzéstől s küzdelemtől távol Fiaikat nevelni! Rakj pelyhes fészket az árnyékos pagonyban, Hagyj minket a sötét gyászban, fájdalomban Tovább is epedni!

Sánta Béla.

KALOTASZEGI KÉPEK.

Irta Gyarmathy Zsigáné.

I.

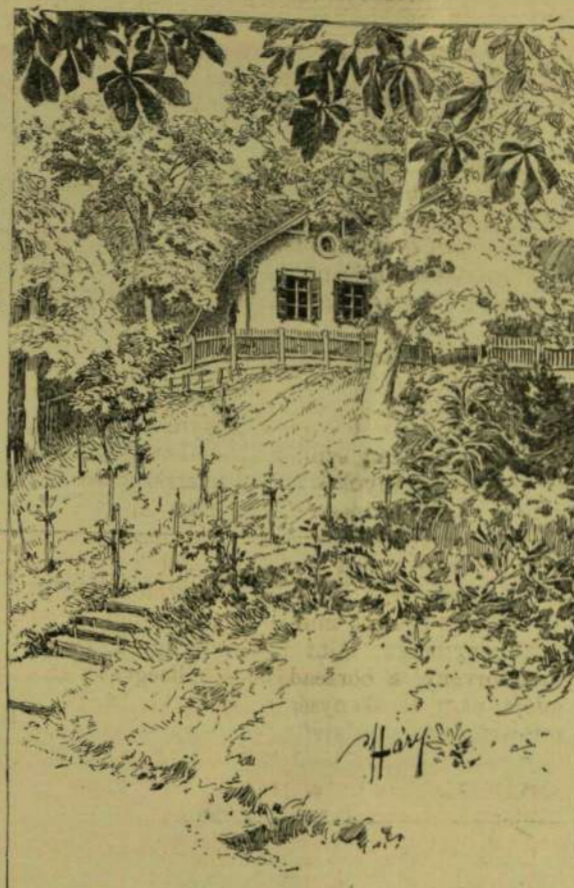
A zentelki kastély.

Az igazán kék hegyek között, fiatal fenyők üde zöld környezetéből tömören emelkedik ki az a szép kastély, melynek ablakaiból oly gyönyörű a kilátás. A ki onnan néz szét a tájra, az aztán megérti, hogy miért dícsérik annyit Kalotaszeg vidékét.

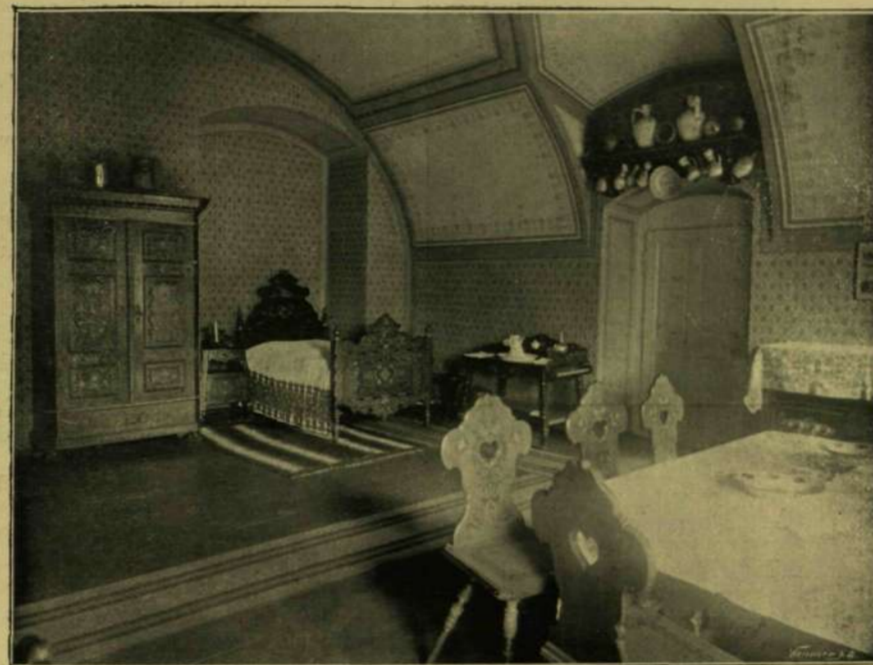
Ezelőtt pár évvel, mikor két angol írónő beutazta Magyarországot, megmutattuk nekik az Újremetét s a régi kastélyt: az első idillikusnak mondták s a többek között nagy érdekléssel néztek s dícsérték ott egy festményt, melyet az ifjú gróf Bánffy Miklós festett; a zentelki kastély kertjének egy pontján pedig felkiáltott a vidám, élénk Miss Roz: «Szeretnék ezen a helyen gomba lenni, hogy mindég itt maradjak!»

És volt még valaki: egy költő kedélyű magas rangú úrnő, a ki szintén úgy szerette azt a pontot és — még sem maradt ott mindig... de jó cselekedeteinek emléke ott maradt és még sokáig fog élni a nép között: élni fog addig, míg élnek azok a gyermekek, kikre meleg ruhácskát adott s kiket az iskolában is elárasztott jószágával....

A kastélyt gróf Bánffy György gubernátor építtette a bonczidai kastélyval egy időtáj. Később a Jósika bárók tulajdona lett. A forra-

REMETELAK. — Hány Gyula rajza.

SZOBÁ A ZENTELKI KASTÉLYBAN KALOTASZEGI BERENDEZÉSSEL. — Dunky fvérek fényképe után.

dalom alatt, mikor a páros falut, Szentkirályt és Zentelkét, hamuvá égette a havasokról lerontó oláh tömeg, a kastélyban is mindent fel-dúlt: a pinczékben patak módjára folyt a régi borok arany nedve, a termekben pedig lándzsákkal fészegették le a falak híres freskóit, s mikor már a vad tömeg dübe mindent összerombolt, akkor tüzet adott a kastélynak. Nehány évig fedél nélkül állt a nagy épület, s így összhangban volt az elpusztult kettős faluval. Később a Jósika bárók befedették és az itt lakó Jósikák közül az utolsó, dr. Jósika Samu, a jelenlegi miniszter, lakhatóvá tette az alsó részt és rendbe hozta a regényes fekvésű gyönyörű kertét.

Ott álltam ma azon a terraszszzerű magaslaton, a hol gomba szeretett volna lenni a szép angol leány, és lenéztem a falura, hol a tiszta szeptemberi napfényben a «vállfős» ingujjak hófehére meg-megvillant, a mezőre, hol a pázsit olyan smaragd zöld, mint más vidéken májusban, a gyönyörű alakzatú hegyekre, melyek mintha tiszta vízben úsznának és ezek háta mögött néztem a mi hegyeink királyát, a vén Vlegyászat. Épen az a mélyen barázdolt oldala vulkánikus tetőjével látszik ide, melyet annyit néztem volt a szülői lakból is. A mély gerincben ott fehérlő most is egy darabka hó, s úgy csillog körülötte a kék zománc, mint akkor... Gyermekeim, ifjú reményeim mind, mind oda fűznek hozzád, te, kedves öreg Vlegyásza! A te bágyadt fényű mélyedéseidből, havas ormod ragyogásá-

ból röppentek ki azok a tündérek, a kik virággal, derével hintették be a gyermek útait... és mily jó az is, hogy soha, soha sem kellett megválnom tőled, te, pártatlan levegőjű édes, kedves szülővidékem!

Az utóbbi időkben ismét Bánffy-birtok lett Zentelke. A nagy építőnek egyenes utóda és névrokona gróf Bánffy György vásárolta vissza ősenek kastélyát, s az összerombolt emelet gyönyörű termeit régi fényükbe helyezte vissza. A királylátogatás alatt úri kényelemmel, magyaros vendégszeretettel fogadta vendégeit. A gróf vendége volt Pápa, a kabinetiroda főnöke és a külföldi attachék.

Sokan találgatták és találgatják maig is, hogy miért nem lakott a király a zentelki kastélyban? Irnak is sok mindent, a minek alapja csak annyira igaz, mint az izgalmat hajhászó híreké egyáltalán igaz szokott lenni.

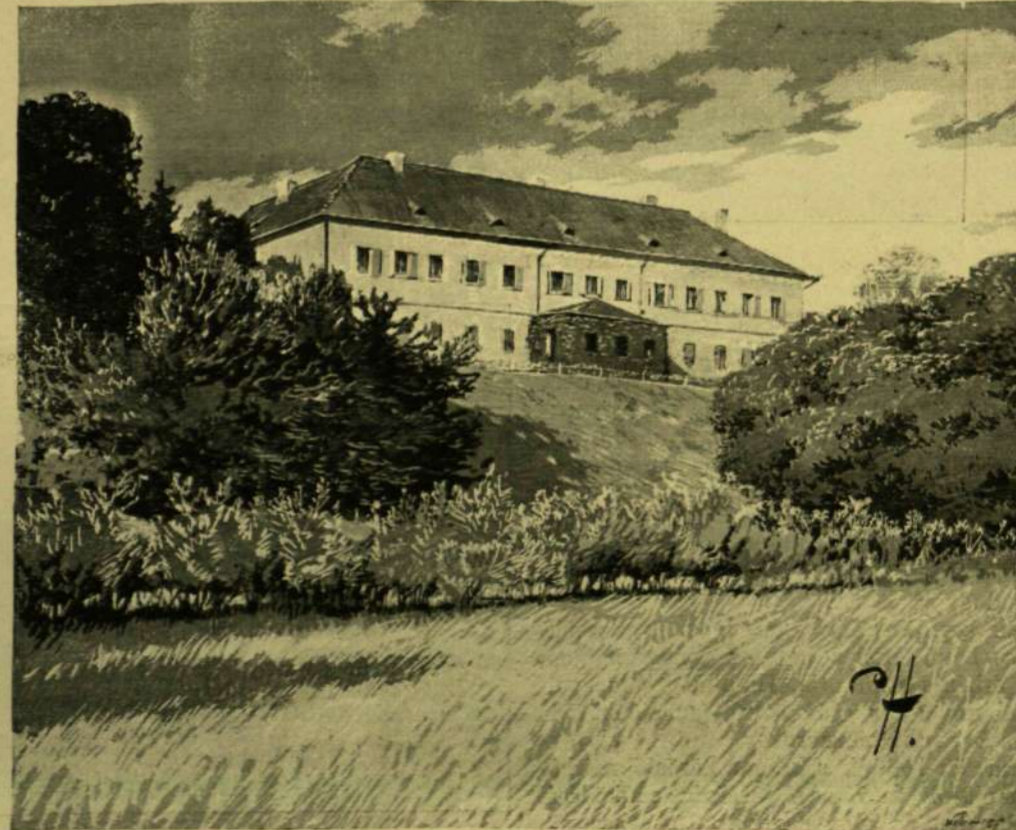
De az már egészen igaz, hogy ez a tömör szép kastély emeleti pompás termeinek páratlan kilátásával, a földszint kalotaszegi szobájával és regényes fekvésű kertjével nagyon, nagyon szép, s ha nem volt is benne a magyarok királya, de — lehetett volna.

II.

Újremete.

Nagyon régen élt az «remete Bánffy», kiről a Kalotaszeg egyik szép erdejében lévő vidám, kellemes nyárilak és a körülötte emelkedő épület k az Újremete nevet kapták. Előbb, századokkal ez előtt, a tájat borító és erdő vette fel a «Remete» nevet, az újabb időkben pedig, ez előtt valami huszonöt évvel, a nagy műveltségű, fiatal kedélyű és külsejű öreg kegyelmes úr, gróf Bánffy Miklós főpohárnok «Remete» erdejének a szelvébe építtette e kedves, barátságos lakást és elnevezte Újremetén-k. S valóban új élet pezsdül itt. A hajdani rengeteg bölcső-jévé vált egy keletkező új helységnek, s ha egy bölcső előtt állunk, mindig bizonyos jövő remény száll meg bennünket, kellemes érzete a tovább élésnek. Százados fák lombjai közül tekingetnek ki a díszes nyárilak rózsával befutott oldalai, pirosló födele és csillogó ablakai az alatta kanyargó országútra s az «Újremetén»-vel egykorú vasútra. Szajhagyomány mondja, de írás nem bizonyítja, hogy hajdan e helyen egy Remete nevű falu is volt.

Az Újremete teremője már mint gyermek bejárta a rengeteget, s talán akkor fogamzott meg lelkében a gondolat, hogy e helyből mit alkot, midőn eltemetett kőfal és téglák halmazában riakadt a «remete Bánffy» klastromának a romjaira. Nemes egyszerűségig finomult izlést tükröz vissza e bájos helyen minden. Olyan üde, friss, érintetlennek tűnik föl e hely, mint a rezzög fényes levegő, mely a tájra borúl.

A ZENTELKI KASTÉLY. — Hány Gyula rajza.

A lak mögött emelkedő erdőnek nincsen egy fája, melyen ne járt volna az öreg kegyelmes úrmetszgető olója. Gyümölcs iskolájának nemes fáiból csak annak nem juttatott, ki nem kért, s épen amint boszantotta, ha egy csemétét pajkos kéz kitört, úgy örvendett, ha szépen kiásva elloptak belőle. «Szeretem; legalább szaporodik a jó fajta gyümölcs», szokta volt mondani.

A százados tölgyfák között nagy tábla fiatal fenyők nőnek, egykoriak az Újremetével. «Mily gyönyörűek e fiatal fenyők», mondá az egyik vendég. «De itt egynek a koronáját letörte tavaly egy madár», s a mint ezt megjegyezte, részvételt kereste föl a tömött fenyő-csoportban azt az egyet: «Szegény! ebből már nem lesz ép fa soha», mondá szánakozva.

Lenn a parkban lombos fáktól borítva, napfénytől még sem elzárva, diszlenek a vérvörös virággyagok a bársonyos fű között; az öreg gróf csak a piros virágot kedvelte s egyedül híres szép rózsáinál engedett kivételt.

És az ember nem tud megvalni e kedves helytől, hol a mohos kérgű, százados tölgyek közt nyíló virágok csoportja, régi romok fölött barátságos új épületek, szomorú regék után valódi gyermek-öröm, piros virág, piros jökédv mindenütt.

A HADGYAKORLATOKRÓL.

Néhány képet mutatunk még be részint a Dunky fivérek fényképi főlvételei, részint Jantyk Mátyas festőművésznek a helyszínen készített eredeti rajza után.

A bánffy-hunyadi hadgyakorlatok utolsó előtti napján (szeptember 25-én) a két egymással szemben álló hadtest kemény harczt

A KIRÁLY ÉS KISÉRETE A KÖRÖSFŐI HEGYRŐL VISSZAFELÉ TÉRVE.

A KIRÁLY BÁNFFY-HUNYAD FŐTERÉN.

A KIRÁLY A DINNYE-DOMBRON.

vívott egymással Körösfő birtokáért. A harc érdemes volt annyira, hogy a király kíséretével mindkét fél diszpozícióit alapos szemle alá vevén, csak d. u. 2 óra felé fuvatott le. Körösfőről Sárvásáron át tért vissza a király Bánffy-Hunyadra az országrúton, s egyik képünk azt a jelenetet ábrázolja, mikor kíséretével a Bánffy-Hunyad előtti utolsó emelkedéshez érkezik. Balján Waldstätten báró hadtestparancsnok lovagol, jobbján pedig (ép a király felé hajolva) Krieghammer hadügyminiszter.

Másik képünk a királynak ugyanez alkalommal a bánffy-hunyadi református templom mellé érkezését mutatja. Háta megett lovagolnak jobbról Paar gróf, balról (az előbbi felé hajolva) b. Beck tábornaszernagy.

Harmadik képünk szintén a körösfői mérkőzés napjáról való s a tüzérség működését mutatja be az úgy nevezett Rézseghegyről. A kolozsvári 2. sz. tüzéreg négy ágyúja lövöl-

A TUZÉRSÉG GYAKORLATA.

A BÁNFFY-HUNYADI HADGYAKORLATOKRÓL. — Dunky fivérek fényképe után.

döz a képen látható Stoppon kapitány vezérlete alatt Körösfő felé az ellenségére. Az ágyúk még nem füstnélküli löporral dolgoztak, hanem a régivel, melynek füstje épen eltakar egy ágyút, s az előbbeni lövéstől még egy füstkarika is maradt a levegőben.

Negyedik képünk a királyt és kíséretét a Dinyedombon mutatja, a mint szeptember 24-ikén reggel várja a hadmozdulatok kifejlődését. Ezen a reggelen érkeztek meg ugyanis a Waldstätten báró csapatai olyan váratlanul s nyomták vissza nagyobb erejükkel az erdélyi hadtestet Körösfő alá.

Ötödik képünk Jantyk Mátyas eredeti rajza után azt a jelenetet tünteti föl, mikor ő felsége egy Bánffy-Hunyad melletti magaslatról táboroktól környezve nézi a völgyben folyó gyakorlatokat, melyek irányában maga Bánffy-Hunyad is kivehető.

A külföldi katonai sajtó, valamint több nagy európai napilap, köztük az angol «Times» behatóan foglalkoznak a Kis-Czell és Bánffy-Hunyad vidékén lefolyt nagy hadgyakorlatokkal. A «Times»-ben egy magas rangú angol lovassági tiszt a Kis-Czellel tartott sor- és honvédszártságot a világ legelső lovasságának mondja. Tüzetesen és nagy szakavatottsággal leírja a kitünő loányagot, a legénység könnyed, de azért szabatos és remek lovaglását, a rövid ügésben való gyors menetelést, végül pedig azt a fontos körülményt, hogy a huszárságnál hetekig tartott menetelések, valamint fárasztó gyakorlatok után feltört hátú s ennél fogva szolgálatra képtelen ló alig fordult elő. A huszár egész szolgálati ideje alatt paripájától soha sem válik meg, s ennek jó, vagy rossz tulajdonságait kitanulva, úgy bánik vele, mint legkedvesebb jószágával. Soha sem láttam huszárt, — írja az angol tiszt, — a ki makrancos lovát ütötte, vagy a mint nálunk bevett szokás, véresre sarkantyúzta volna. Ha csirógatás és biztató szavak nem használnak, a huszár erősen káromkodva, térdeivel és vasmarkával addig fegyelmezi a lovat, míg az meg nem adja magát. A tiszték mindannyian kitünően ülik meg a lovat; nem láttam köztük úgy nevezett «amateur lovasokat», stb.

A gyalogságra nézve szintén az az általános vélemény, hogy menetelés, különösen pedig a tűz-fegyelem dolgában első helyen áll. A legtöbb ezred a gyakorlat lefűvése után a kimerültség minden jele nélkül oly feszesen menetelt távol fekvő tábori helyeire, mintha az nap legfeljebb csak néhány kilométernyi út telt volna. Már pedig a rendkívül meleg időjárás, a hegyes-völgyes terep, és a mi több, a későn való étkezés ugyancsak próbára tették a legénységet.

testi erejét. A magyar serezek szeptember 25-én Bánffy-Hunyadnál lövész-árkaikat mesés gyorsasággal ásták meg, de azért lövész-vonalak egy pillanattig sem maradtak hátra. Az altiszti iskolák gyakorlati haszná leginkább a kisebb csapatok teljesen szabatos mozdulatain, valamint a jelzések pontos alkalmazásán látszott meg. Egy szóval minden oda mutat, hogy a hadsereg irányadó körében a legénység gondos és észszerű kiképzetésére nagy gondot fordítanak.

A KATONAI LÉGHAJÓ VESZEDELME.

A katonai természetű találmányok terén az 1870/71-iki nagy háború óta első sorban a hadi szolgálata főszerelt léghajók állnak. A katonai léghajó egyszerűen lehetetlenné teszi a különféle képen elföldött vagy a sötétség leple alatt teljesítendő csapatmozdulatokat; rendkívül

tékre való leszállítása lehetővé tétessék. A puska golyó- vagy kúpalakú lövegei fölfelé irányozva bizonyos magasságon túl nem mennek, miért is kisebb kaliberű ágyúkhöz kellett fordulni, melyeknek robbanó lövegei a léghajót esetleg megsérthetik vagy tönkre is tehetik.

Az osztrák-magyar vezérkar a Bécsűj hely melletti tüzérségi gyakorlóterén, az úgy nevezett Steinfeld-en, a múlt hónap közepé táján többrendbeli kísérletet tétetett, melyek azonban eddigelé nem igen mutatkoztak czéla vezetőknél. Ugyanis azon feltevés mellett, hogy a léghajó folyton mozog és a közönséges lőtávolságon kívül marad, egy nyolcz ágyúból álló ütég az 5000 méter magasságra feljutott léghajót czéla vette. A léghajó átmérője 10 méter, magassága pedig 14 méter volt. Nyolczvan shrapnel (robbanó löveg) lövés a perceként mozdulatlanul álló léghajót alig érte. A mint aztán a kísérlet végeztével a léghajót tüzetesen megvizsgálták, kitűnt, hogy mind-

intézményének eredete és természete, a melyben a polgári úton kötött házasságoknak mintegy előképét láthatjuk, — a gretna-greeni házasságok legendája és hagyománya. Nem mintha a polgári házasság tulajdonképeni eredetének nyomait még sokkal régebb időkre ne lehetne visszavinni, hanem mert a gretna-greeni házasságok, bár nem államilag hiva életbe, de az állam által elismerve, igen jellemző oldaláról mutatnak elének egy társadalmi jelenséget, melynek kényszerűsége alól nem vonhatta ki magát a makacs Anglia sem, s mely mindig tanulságos lapját fogja képezni a házassági törvényhozás különféle viszontagságai történetének.

Mindenki ismeri a gretna-greeni kovács mesét, melyet szentimentális novellák, irány-szalművek, operák és operettek meglehetősen elköpattak már, de alig foglalkoztak még a komoly történetírás szempontjából Gretna-Greenel, alig adták az ott kötött házasságok minden oldalú viszonyainak hű és tárgyilagos ismerte-

A KIRÁLY ÉS KISÉRETE BÁNFFY-HUNYAD MELLETT EGY MAGASLATON. — Jantyk Mátyas rajza.

megnehezíti a táviró és a távbeszélő használatát, s végre még arra is alkalmas, hogy a melnit vagy dynamit segítségével az ellenséget mintegy orozva öljk meg a magasból, rá dobált puszító szerekkel. A vezérkar tevérszemléit most már nem lóháton vagy gyalog, hanem a léghajó kosarában ülve végezvén, szükség esete észleléseit a léghajóhoz kötött telegrafdróton adja hírül. Körülzárolt várakba nem szükséges többé kémekeket juttatni, kik aztán az erődítmények állapotáról hiányos, esetleg teljesen rossz tudósításokat adnak; a léghajóban ülő tiszt egy pillanat alatt lefényképezi a várat, mikor aztán a nagyító üveg segítségével még a legcsekélyebb részletek is tisztán kivehetők a képen. Éjjelenként a léghajóban föllított villamos reflektorok az ellenség által megszállt terepet s annak állásait vakító fényvel megvilágítják; egy szóval a jövőbeli háborúban a léghajónak oly fontos szerep jutand, a melyről egyelőre még fogalmunk sem lehet.

Mint hogy azonban a katonai léghajó intézményét valamennyi európai hadseregben nemcsak alaposan tanulmányozzák, hanem már be is vették: önként értendő, hogy ezen fontos találmány használatának minél csekélyebb mér-

össze három apró gránátszilánk, s az is oly csekély kárt tett benne, mely a hajó további működését meg nem akadályozhatta volna. Amde az a tapasztalat, hogy a lövegek robbanó erejüket még 5000 méter magasságban is kifejtik, valószínűvé teszi, hogy előbb-utóbb nagyobb hatású lövegeket is fognak föltalálni. A kísérlet híreire a francia hadügyminiszter két új léghajómintával tétet próbákat, melyek állítólag 7—8 ezer méternyi magasságban is használhatók. Az új mintát egy amerikai gépész készítette, ki találmányát első sorban a német kormányknak ajánlotta fel, hol azonban a kért nagy árt nem adták meg.

Az osztrák-magyar sereg katonai léghajói az idej hadgyakorlatok alkalmával csak Bánffy-Hunyadon szerepeltek.

A HÁZASSÁGKÖTÉS EGY SAJÁTSÁGOS ALAKJA ANGLIÁBAN.

Házassági jogunknak ez év októberétől kezdődő új rendje oly megváltozott életviszonyokat teremtett, melyek közt bizonyos érdeklődésre tarthat számot a jelenkor egyik legsajátságosabb

tését. Pedig ötven-hatvan évvel ez előtt, a mikor még alig volt Európában állami házasságkötés, ezek pótlótk a mai polgári házasságot. Méltán szentelhetünk tehát néhány sort most emléköknél, mikor a világi házasságkötés rendszere hozzánk is eljutott.

Gretna-Green egy nevéhez méltó regényes kis helység Skócia határában, melyet a Glasgow-South-Western vasúttal érni el. Csak azóta vált azonban a házasságok valódi igéretföldjévé, midőn a múlt század nagy reformjával kapcsolatban akatholizizmus Angliában eltöröltetvén, a házasságból is egyszerű szerződés lett, melyhez a kölcsönös megegyezés elének tartott. Lord Harwick aztán a formások egész fegyvertárát vitte be Angliába is a házasságoknál Európa más országaiból; ilyen volt a kihirdetés, a szülők beleegyezése, a házasság czeremoniális megkötése. Az új rendszer csupán Skóciára nem terjedt ki, s mi természetesebb, mint hogy sokan ide mentek át házasságot kötni, különösen a szülői beleegyezés megkerülése céljából. Az angol főtörvényszék nem tett kifogást az ily házasságok ellen s rövid időn a határhoz közel eső Gretna-Green valóságos búcsújáró helyévé lett a házasságok közt.

LÖVÉSZ-VONAL.

Jantyk Mátyas rajza.

A gretna-greeni kovács legendájának tulajdonképeni hőse Paisley József, az első, a ki Gretna-Greenben néhány lépéssnyire a határtól megtelpevedve, valóságos házassági irodát nyitott.

A hagyomány kovácsnak nevezte el, habár soha sem kalapács nem volt kezében, sem üllő előtte. Inkább valami jelképes volt ebben az elnevezésben, mely oly emberre illett, a ki szünetlenül azzal foglalatokodott, hogy házassági láncokat kovácsoljon.

Igazság szerint Paisley József nem volt egyéb dohánycsempésznel és koresmárosnál. Különösen ez utóbbi pályára képesítette nagyon rettető ivó természete. Egészen halála napjáig soha sem ivott kevesebbet naponta két palack pálinkánál, de e mellett is elég előrehaladott kort ért el, a midőn 1818-ban elhalt, egy Elliot nevű kocsisra hagyván jövedelmező üzletét, a ki unokáját vette el.

Természetesen a Paisley házassági üzlete sem maradhatott konkurrenzia nélkül. Az egész dolog egyszerű volt, alig kívánt nagyobb tanulmányt, s így egymás után támadtak konkurrenciái. Ezek egyike, John Murray, már a határon elcsipette a feleket, csapszékebe vezette s ott nyomban össze is eskette őket, természetesen eléggé borsos számla kíséretében.

Külön szállítója volt Gretna-Greenben a magas arisztokráciának bizonyos Linton személyében, a ki valaha komornyik volt, aztán megakartott pénzéből egy régi kastélyt vásárolt s ott mint polgári anyakönyvezető, lelkes és vendéglős egyforma komolysággal működött, mert magától értődőleg az esketés keneteljes elvégzése után elég élelmes volt az új párnak a mézes hetekre kastélyi terméit is jutányos feltételek mellett felajánlani.

De legféltetesebb versenytárs volt mindannyiok között Lang Dávid, egykor takács, majd elárúró s tengerész, mely utóbbi pályája alatt egyszer kalózok kezeibe is esett s csak hosszú rablás után szabadulhatott ki, mire Gretna-Green szomszédságában, Springfieldben ütött tanyát s ott házassági irodát rendezvén be, egész dynasztiát alapított. Fia, Simon, már vagyonos ember lett s üres óráiban a takács mesterséget is folytatta, így nemcsak házasságokat, de kelméket is szőtt, míg unokája, a ma is élő Simon, már a házassági ipar jelentékeny hanyatlása folytán postalovakat bérel s ezzel a mellékeresettel pótolja a tulajdonképeni iparjában immár nagyon is megcsökkent jövedelmét.

Hogy milyen kitűnően ment egy időben az üzlet, az kitűnik abból a körülményből, hogy volt idő, mikor az évenként Gretna-Greenben kötött házasságok átlagos száma több mint 300-ra emelkedett. A díjak magasságáról fogalmat nyújthat az, hogy egy fiatal anglikán lelkésznek, ki egy gazdag jegyest szoktatott meg, hétszázötven frankot kellett fizetnie oly szertartásért, mely mindössze öt percig tartott, s a melyet ő maga, mint panaszosan megjegyezte, tizedrészt annyitért szokott sokkal törvényesebb formák közt elvégezni.

Igaz, hogy például az Anglia éjszaki vidékei-

ről gyalogszerrel oda seregő póroktól csak 12—13 frankot szedtek, de viszont kényelmes hintón érkező, tehetősekné látszó szerelmes párokat kegyetlenül megarczoltak. Paisley nem habozott sokszor két-háromszor frankot is kérni tőlök, úgy hogy az ily módon kifosztott új házasságok nem ritkán hozzártartozóiknak kellett kiváltaniok a zálogból.

Nem csupán ifjú szerelmesek keresték fel a gretna-greeni révet, hogy titkon, szülőik tudta nélkül bevezessenek a házasság boldog kikötőjébe, néha érettebb korú párok is oda folyomódtak, hogy két-háromszáz frankot is kéri a «holtomiglan, holtodiglan»-t. Erskine lord angol kancellár vénasszonyának öltözött, hogy a határon átkeljen s Lang Dávid által összeeskettesse magát miss Sarah Buck-vel, a nélkül, hogy eredeti kosztümjét csak egy pillanatra is fölcserélte volna. Senki sem sejtette volna a hetven éves vén guvernante-ban a legmagasabb angol köztisztviség viselőjét.

Még érdekesebb kaland epizódja is játszódott le a gretna-greeni presbyteri lakban, melynek hőse egy özvegyember, ki felhasználta fia távollétét, hogy egy egész fiatal hölgyvel adassa magát össze Gretna-Greenben. Paisleyhez fordultak, a ki szokott gyorsasággal sietett eleget tenni feladatának.

Alig fejezték be a szertartást s ültek ismét kocsiába, az úton egy postakocsival találkoztak, s mikor egy tekintetvet vetettek az útasokra, mekkora volt az apa meglepetése, midőn megismerte köztük fiát, a ki egy ismeretlen fiatal lány kíséretében készült megmenni ugyanazt az utat, melyen apja jött, Gretna-Greenbe.

A házastárs boldogsága rögtön az apai tekintély felháborodásának engedett helyet. Parancsot adott kocsisának, hogy forduljon vissza s

vegye üldözőbe a szökevény párt. Kétségbeesett verseny fejlődött ki a két hintó közt. De most is a szerelem volt az, a mely győzött, természetesen segítve a jó lovaktól is. A mint a fiú észrevette, hogy már-már utóléri, kirántotta pisztolyát, lött, és az apja kocsijába fogott egyik ló menten összerogyott. Az ezáltal okozott késedelem következtében, a szökevényeknek idejük volt megmenekülni, s pár perczel később a gretna-greeni házassági anyakönyvek egygyel több boldog párról adhattak számot.

Ezek a híres, vörös maroquin bőrből kötött anyakönyvek különben, melyeknek adatait a londoni fotóvényszék is gyakran veszi igénybe fontos leszármazási és örökösödési perek eldöntésében, Anglia legnagyobb neveit egyesítik lapjaikon. Ott találhatók az Erskine-ek, Hastings-ek, Paget-ek, Villiers-ek, Cochrane-ek; azonkívül Európa nagy internacionális családjai sem idegenkedtek attól, hogy megörökítsék nevüket a gretna-greeni szerény hajlékban. Magok a Bourbonok jártak elől jó példával s például II. Ferdinánd nápolyi király fivére, a capuai herceg itt kelt össze 1836-ban lord Palmerston egy unokahúgával, miss Penelope Caroline Smith-tel, kinek elhunytától csak nem rég emlékeztek meg a lapok. Igaz, hogy e házasság Viktória királynő miniszterének engedélytelten haragját vonta a sziciliái dynastia fejére.

Most már a Paisley, Elliot és Linton által vezetett anyakönyvek végkép le vannak zárva, csak a Lang ügynökségei nyitják meg, de kinteljárja ennek sincs már. Ennek oka, hogy 1856-ban létrejött a Brougham-féle törvény, mely minden Skóciában kötött házasságnál megkíván legalább három heti állandó tartózkodást a vidéken. Erre pedig még az oly mórész és platonikus angol missek sem mernek vállalkozni.

A HORVÁT SZINÉSZETRŐL.

Zágrábban nagy az öröm, hogy több mint két évtized múltán e hó 14-én felsége királyunk meglátogatta Horvátország fővárosát. Az ünnepek fogadásra hónapok óta az egész város minden egyes lakosa serényen készül.

Ezen ünnepélyes alkalommal az uralkodó több művelődési intézetet nyit meg, egyebek közt az újonnan épült pompás nemzeti színházat. Erre vonatkozólag lapunk mai száma is bemutat két képet, s ismertjük röviden a horvát színészetet is.

Folyó évi június 10-én volt 55-ik évfordulója, hogy a zágrábi Márkus-téren állott régi, ma már csak volt színházban először horvát szó hangzott fel. Színre került Sacci *Kukuljievics* Iván horvát költőnek «Turán és Sofia» című darabja, melyhez *Mažuranić* Iván a kiváló költő és későbbi bán lendületes és lelkesítő prólogot írt.

Azóta a horvát nemzeti színház sok szép, de még több komor napot élt át. Ma a régi házból új szellem költözködik át az egyetem-téri új, a horvát kormány támogatásával a mai kor

minden követelésének megfelelő s pazar fény-nyel ékesített tündérlakba.

Dr. *Miletić* István, a fiatal intendáns, a ki hazafias lelkesedéssel és ritka tehetséggel működik, a horvát drámai művészetet új életre ébresztette és a pár hónappal ez előtt kitűzött drámai pályázattal is szép eredményt aratott, a mennyiben fiatal tehetségeket munkára serkentett és így az eléggé szegény horvát dráma-irodalmat néhány sikerült eredeti darabbal gazdagította.

Mert igaz, a mi igaz. Az első horvát nemzeti színház lejárt 55 éve a horvát színészetnek nem a legfényesebb képességbizonyítványt állítja ki. A mily büszkék lehetnek a horvátok majdnem ötszázados költészetükre, és a horvát költő tisztességes sőt tisztes helyet érdemel a népek irodalmában: épen úgy el volt maradvá Horvátország a drámai költészetben. Bár egyesek ezen a téren is alkottak kiváló műveket, a mai műsor mégis legtöbbször csak fordításokból áll, melyek közt *Magyarország* eddig csak három darabbal: *Berczik* egyik vigjátékával, s *Tóth* Ede «A falu rossza» és *Dóczy* «Utolsó szerelem» című darabjával van képviselve. Készülnek *Madách* «Ember tragédiája» előadására is, melyet *Joannovics* Zmáj Jovan jeles szerb költő már régebben lefordított.

Horvátországra évszázadokon át a török iga nehezedett, és a műköltészet nyoma csak a múlt század végén észlelhető. Ámbár a dráma-irodalom termékei még akkor sem eredeti alkotások, azért mégsem gépies utánzások, hanem a tárgy nemzetiségével és a nép szokásaival és felfogásaival való pontos alkalmazással úgy nevezhető szabad átdolgozások.

A mi az ösök drámai költészetét illeti, abban utánzás és fordítás mellett csak kevés önálló mű található. De azok is csak helyi és vidéki jellegű költemények a középkori és antik mesévilágból vett tárgyakkal, természetesen regényesen változtatva és kiczifrázva: úgy nevezett mysteriumok és pástorjátékok, melyeknek a bölesei Dalmátországot. E műfajnak főképvisezője *Vetranic* Mór (1482—1576), egyszersmind a nemzeti dráma megteremtője. Követői közül legnevezetesebb: *Držić* Marin (1520—1580) és *Gundulić* Iván (1588—1628), a dalmát irodalom legjelesebb alakja, kinek «Dubravka» című pástorjátéka, melyben gazdag élet lüktet és naivságot, humort, érzelmességet és reflexiót olvaszt össze egy költői egészszé, még ma is, — tehát harmadfélszáz évtendő múlva — műsoron van a nélkül, hogy valamit veszített volna rendkívüli bajából.

Az újabb kor régebbi drámáiról közül különösen *Demeter* Dömötör (1811—1871) válik ki. Az ő színművei korszakot alkotó jelenségek, mert az ő tevékenysége a horvát dráma-irodalomnak új irányt adott. Egyike legtermékenyebb és Demeter mellett az úgy nevezett «illir időszak» legjelesebb drámaíróinak a szerb fővárosban még ma is élő *Ban* Mátyas. Legjobb színműve: «Mejrima», németre is le fordítva. Különös említésre méltók még *Jurković* Jánko egyes sikerült vigjátékai.

A mai színműírók közül legnevezetesebb a hirneves ügyvéd és a horvát igazságügy egykori vezetője, *Derenčin* Marjan. Társadalmi drámái: «A három házaspár» és «A primadonna» nagy hatásúak és kiváló drámáiról tehetségről tanúskodnak. *Vojnović* Iván fiatal író, kinek «Psyche» című drámájában nyilatkozó meleg kedély, gyöngéd érzés, szelíd borongás, emelkedő, sőt néha szárnyaló hangulat valódi költőre vall. *Kumičić* Jenő, a kedvelt regényíró, «A nővérek» című darabjával nagy tetszést keltett és remélhető, hogy a közönség várakozásainak ezentúl is meg fog felelni. Olyanok tehetségeiről, mint *Dragosic* Higin, vagy *Tresić-Pavčić* és másokéiról, a kik úgy szólván csak próbaképen léptek a deszkákra, a kritika még nem nyilatkozhatik véglegesen. Dr. *Miletić* intendánsnak színművei eddig csak könyv alakban jelentek meg, színpadi hatást még nem gyakoroltak. Tekhnika és jellemzés határozottan van bennük.

Dr. *Miletić* mint intendáns már is szerencsés kezénél áll a vezetésre bízott műintézetet sajnálatos állapotban találta. Elődje, minden nagyobb becsű, sőt kezdeményező tehetség nélkül, csupán hivatalnok volt. Halála után gróf *Khuen-Hédervary* bán éles szemével megtalálta a kellő embert. Meghívta a színház élére

Dr. Miletić István,
zágrábi horvát nemzeti színház intendánsa.

Miletić Istvánt, ki még alig 28 éves, de már évek óta foglalkozik a dramaturgiai és színpadi kérdések alapos tanulmányozásával. Tagja a weimari Shakespeare-társulatnak és mint ilyen egyebek között egy, már második kiadásban megjelent szellemes tanulmányt írt Shakespeare drámáiról. Hivatala átvétele után szeretettel, buzgóssággal és rendkívüli kitartással látott a munkához, melyen most is szüntelenül fáradozik. A műsoron levő majdnem minden darabot nemcsak újból jelenített, hanem újonnan be is tanítattott. A személyzetben is nagy változtatásokat vitt keresztül. Működésének első felében nem kevesebb mint 18 dráma- és több opera- és operette-újítás került színre, egyebek közt: «Julius Caesar», «Faust», «Lohengrin», «A komédiások», «Az eladott menyasszony», «Parasztbeesület», «A madarász», «Szokimondó asszonyság», stb. Sokat, majdnem túlságosan sokat dolgoztak, mert az új színház megnyitása alkalmából megint egy csomó újítás — külföldi és hazai drámák, operák és balletek — vannak előadásra kitéve, és félni lehet, hogy ez a túlságos fárasztás megárt a derék művészi karnak.

Szerencsére az intendáns támogatására ott van első helyen az igazgató, *Mandrovic* Ádám, a zágrábi színháznak egyszersmind legjelesebb művésze, továbbá dramaturgi minőségben *Andrić* Miklós tanár, két olyan férfi, kiknek buzgó működése az intendáns szándékaival szerencsésen össztalálkozik. E férfiak példája vonzólag és élénkítőleg hat minden egyes tagra, és mindnyájan nagy iparkodással arra törekednek, hogy az első horvát színház művészi színvonalra emelkedjék.

Még sok tenni való van hátra. A műsor még sok hézagot mutat fel; nincs még külön színésziskola és hiányzik még sok egyéb. De az intendáns erélyességétől és szervező tehetségétől minden tekintetben javulás várható.

A színház jelenlegi tagjai közül a következő kiválóbb művészek említhetők fel. A színészek nagyja, egyúttal a színház igazgatója, *Mandrovic* Ádám, ki 1839. évben született, már 30 év óta működik a színpadon. A komoly természetű horvát színészek között eddig utólérhetetlen művésze. A hölgyek között *Ruzička-Strozzi* Mária asszony foglalja el az első helyet. Már 27 éve, hogy sikerről sikerre halad és művészi alakok egész legióját alkotta. Méltó társa *Fyan* Andra, a szerb Takova-renddel kitüntetett művésze, a ki sem komoly, sem tréfás szerepben nem akad nehézségekre. Legjobb szerepei: *Hamlet*, *Othello*, *Uriel Acosta*, stb. Özvegy *Sajević* Sándorné, *Milan* Miklós, *Brani* Péter, *Dimirjević* Mihály, *Borštnik* Ignác és neje *Szofia* *Sram-Isaković* Ljerka (a «bájos»), *Freudenreich* Károly, *Savić* Gábor és neje

Antonia, *Sumovska* Hermin kisasszony, *Rasković* Borivoj, *Anton* Vavlav és még egy egész sereg, törekvésükben fáradhatlan buzgóssággal és szép tehetséggel képviselik a horvát színészetet. Ezzel a derek sereggel a horvát színészet csakugyan új korszakot jelent be az új pompás házában.

A renaissance-stílus új színház Helmer és Fellner bécsi építészek terve szerint épült palota, mely az első pillanatra elárulja hivatását. Három részből áll. Az első kéttornyú, de egyúttal legkisebb rész a bemenet és előcsarnokot foglalja magában. A középső ívalakú tetővel és tágas terraszokkal ellátott s szellőző készülékkel felszerelt rész 18 méter hosszú, 17 méter széles, pazar fényvel díszített nézőtér. Három emeleten van itt 62 szébbnél-szebb páholy, földszint 14 sorban összesen 344, a 2-ik emeleti erkélyen és a karzaton 248 ülőhely; azonkívül földszint 150 és a karzaton 105 állóhely. Összesen 1300 ember fér el a nézőtérre. A harmadik s egyúttal legnagyobb rész a színpad fölött emelkedik.

Mind a két homlokzat nemcsak czélszerűen, hanem esztétikai szempontból is csinosan van kidolgozva. Az épületben általában arkhitektonikai és festészeti szépségek bőven találhatók. A legnagyobb és legszebb látni való azonban mégis a Buková Vlaho horvát által készített főfüggöny. Nem afféle allegorikus festmény ez, minőt a színházakban rendszerint találhatni, hanem művelődéstörténeti eszme kifejezése. Templomban vagyunk, mely díszes oszlopokon emelkedik. Balról Raguzára és a magas Minosetre nyílik kilátás, jobbról Zágráb város terül el, két művelődési főhely: egyik a múltból, másik a jelenből; az ő horvát Athen és az újjászületett Zágráb. Gundulić, a nagy költő előtt, kit a «Vila» tündér megkoszorú, hódolnak az «illir» korszak jelesei, elől Gaj Lajos, ki Drasković gróf és Mihanović költő kíséretében egy aranykoszorút nyújt; következnek: Demeter (a középső alak), Mažuranić (a fehér szakállú), Vraz Bogović, az első operanékesnő Rubido-Erdődy Szidónia grófnő, Kukuljievic, Stooš Pál (papi ruhában), Preradović (katonai egyenruhában), és Nienski; továbbá a két zeneszerző: Livadić és Lisinski, egészen hátul Vukotinović, a későbbi politikus, és Rakovac, a költő, végre az élők közül a jobb sarokban Mandrovic igazgató és Ruzička-Strozzi asszony, a «Dubravka» című pástorjátékban előadott szerepeiben. Az újjongó alak *Freudenreich* József elhunyt színész «Graničari» című népszínműve egyik drasztikus szerepében. Egyes allegoriák, satyrok, vilák, virágok, stb. remekül egészítik ki a gyönyörű festményt.

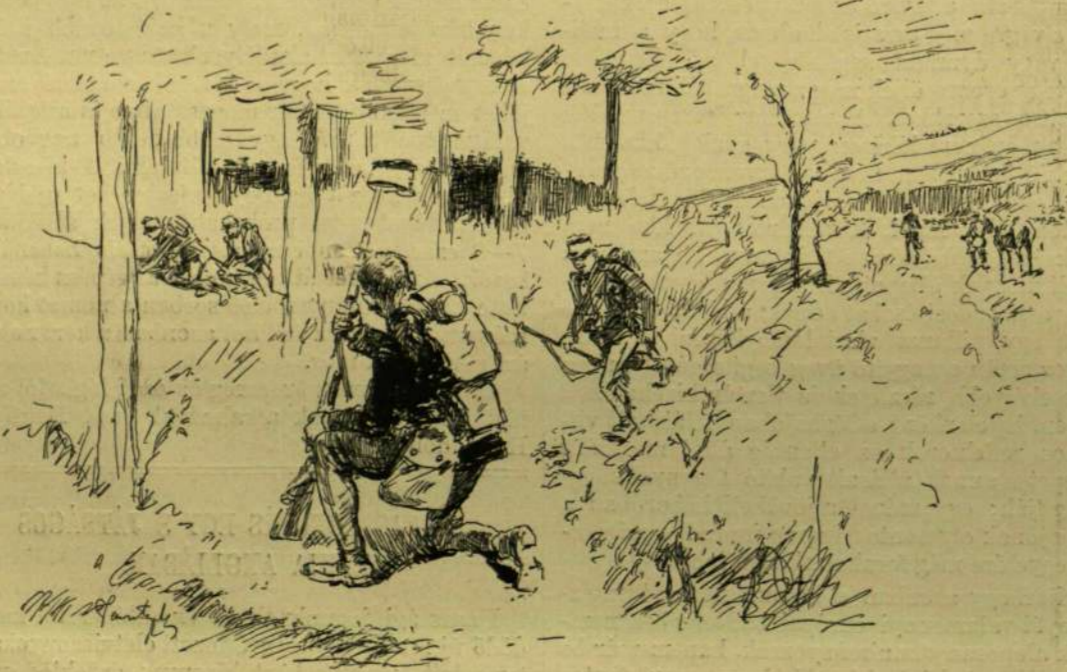
Spicer Mór.

A LEGGYORSABB VASÚTI UTAZÁS.

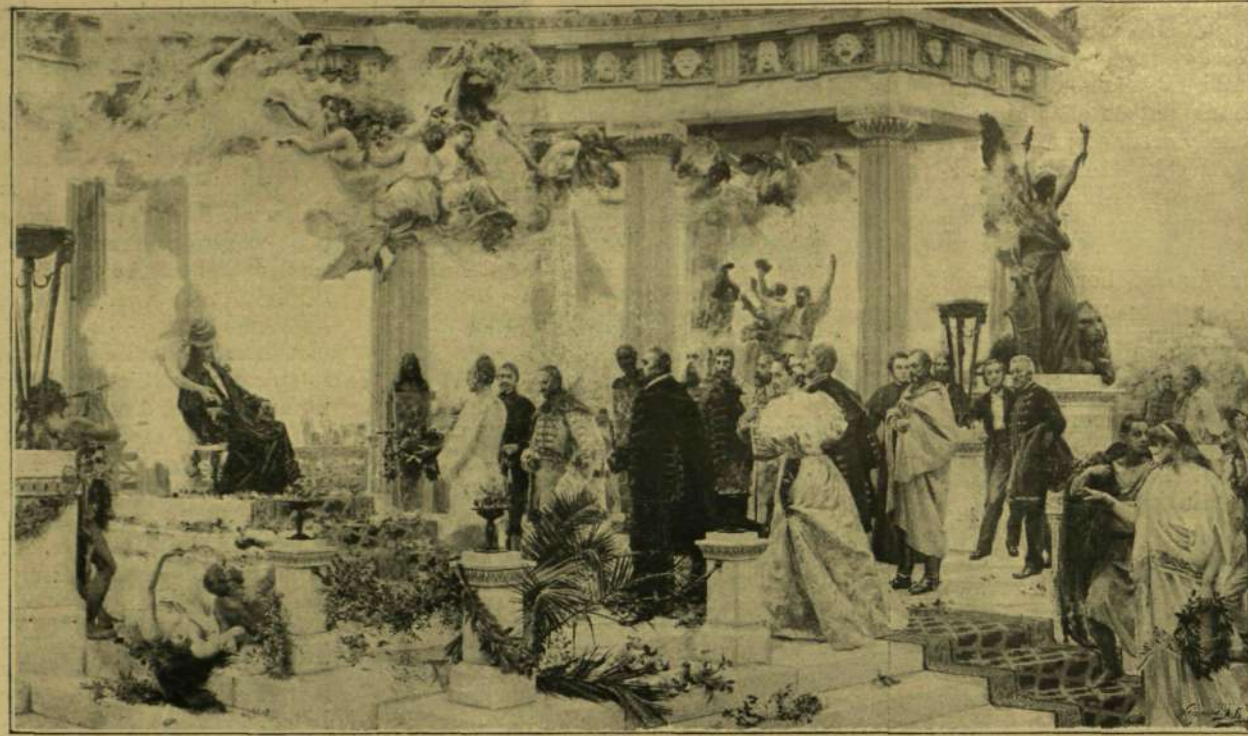
A «Vasárnapi Ujság» f. évi 39-ik számában megírtuk, hogy az angol vasúttársulatok igazgatói az amerikai «villámvasutak» mesés gyorsaságát megirigyelvén, az angol északi központi vasút f. évi augusztus 22-én ugyancsak euston pályaházából egy vonatot 512 percz alatt röptett Perth-be (Skóciába), vagyis az 540 kilométernyi utat 8 óra 32 percz alatt tette meg.

Alig hogy ezen óriási sebesség híre Amerikába eljutott, mely még a chicagói világkiállítás alatt híressé vált «Empire State» vasút vonatainak gyorsaságát is túlhaladta, a new-yorki központi vasúti társulat szeptember 11-én ugyancsak a new-yorki pályaházából egy négy kocsiból álló vonatot indított el Albanyba, mely a 143 angol mérföldnyi utat 134 percz alatt (2 óra 14 percz) tette meg.

Figyelembe veendő még az is, hogy az amerikai vonat sokkal nehezebb volt mint az augusztus 24-én elindult angol vonat. Ugyanis míg a Londonból Perthbe indult vonat sulya 206 tonna volt (egy tonna = 1500 kilogramm), addig az amerikai vonat 275 tonnát, vagyis 69 tonnával többe nyomott. Ez időszert tehát Amerikát illeti meg a leggyorsabb vasúti közlekedés dícsősége, a mennyiben a New-Yorkból elindult vonat az angol vonat gyorsaságát tizenöt perczel s 69 tonna sulyal haladta meg.

A HADGYAKORLATOKRÓL. — CSATÁR-LÁNCZ. Jantyk Mátyas rajza.

A ZÁGRÁBI ÚJ SZÍNHÁZ FÜGGÖNYE. — Bukovac Vlaho festménye.

EGYVELEG.

* **A chamaeleon színjátékára** vonatkozólag régebben azt hitték, hogy környezete szerint változik. Kintunt azonban, hogy ettől független, de a napfény hatással van rá. Az állat testének megvilágított oldala rendszeresen sötétebb, mint a többi részek. Váltakozik az állat színe izgatottsága következtében. Ha a fák gallyairól kénytelen leszállani s a földön mozogni, néhány perc múlva foltok jelennek meg testén, valószínűleg a szokatlan járás hatása folytán. Különböző színváltozások általában hasznára vannak az állatnak, mivel környezetéhez hasonlóvá s így jobban megvédté lesz.

* **Elődi hal.** A tőkehalban s más hasonló halakban gyakran találunk egy boszorkányhal (Myxine) nevű apró halat, mely állandóan a nagyobb halakban él s ezek bensejét rágja, sokszor annyira, hogy csak a csontok és bőr maradnak meg belőle.

* **Vasúttal játszó főúr.** Dervinshire marquis, Hillsborough grófia, Irlandban saját birtokán kü-

lön mintegy 15 km. hosszú vasutat építtetett, melyen egyetlen pompásan berendezett waggonban maga szállítja vendégeit, mint fűtő és gépész. A marquis szeszélyes ember; családjának fiatalabb tagjai, még a nők is, kénytelenek vasúti szolgálatot tenni neki, mint örök, vagy kapusok, s nem ritkán éjjel csengeti fel őket ily szolgálattételre. Rendesen gyorsan hajítja a vonatát. Volt eset, hogy egy óra alatt 65 kilométernyi utat tett meg.

* **Vagyon pezsgőkben.** Uzés francia hercegnő párisi pinczejében állandóan 12—14 millió palack pezsgő van, melyek legalább 40 ezer köbméter területet foglalnak el. Mondják, hogy a dúsgazdag aszszony rheimsi pinczejében még több bor van.

* **A háborúban elűzött kínai hajókat** a kormány most bűvárok által vizsgálta meg, hogy a bennük levő értékesebb tárgyakat megmentse. Egy ily hajó, mely *Kusing* nevű volt s a japáni háború első áldozatai közé tartozott, a bűvároknak rettenetes képet tárt eléjük. A hajó a szó szoros értelmében darabokra tört, több száz holttest hever a romjai között s mindenütt láthatók rajta az égés nyomai.

* **A japán kormány** a legutóbbi háborúban magukat kintüntetett katonáknak órákat ad ajándékkul s e végett több svájci cégénél tett megrendeléseket.

* **Királyok ügyessége.** Már régebben is előfordult, hogy egyes fejedelmek kedvtelésből megtanultak egyes iparágakat s némelyik nagy ügyességre tett szert; például V. Károly mint órákészítő, Nagy Péter mint hajóács s XVI-ik Lajos mint lakatosmester. Ujabbban a török szultán rendkívül ügyes asztalos, úgy, hogy kezemunkája által szép keresetre tehetne szert; I. Vilmos német császár könyvkötő, Battenberg Lajos herceg betűszedő és könyvnyomdász; Tivadar bajor herceg, királynéknak testvére, szemorvos; Mária Pia portugál királyné fazekas, férje szobrász s legidősebb fiuk, a trónörökös, ügyes kovács.

* **A méhek munkája.** Európában évenként a méhkasokból 80.000 tonna mézet és 15.000 tonna viaszot szednek ki, melyek értéke körülbelül 50 millió forint. Legtöbb mézet termel Németország, azután Spanyolország.

A ZÁGRÁBI ÚJ SZÍNHÁZ.

SZENDREY IGNÁCZ.

1800—1895.

A múlt hónap 28-án kísértük örök nyugalomra Szendrey Ignácot, a ki mint kitünő magyar gazda volt ismeretes; de sokkal többször emlegették családi összeköttetéseinél fogva, mivel két leánya a magyar irodalom két kitünőségének, Petőfi Sándornak és Gyulai Pálnak volt felesége.

Szendrey Ignác 1800 nov. 16-ikán született Aszalón, Abaújmegyében egy kisebb birtokú családból. Középiskoláit végezvén, a papi pályához érzett legtöbb kedvet, s be is lépett a Szent Benedek-rendi szerzetbe. Azonban betegeskedése miatt nem sokára kilépett, s azután pályát is változtatott. A gazdasági pályára lépett s a keszthelyi Georgikonban végezte gazdasági tanulmányait.

Már 1826-ban a Festetics grófok keszthelyi uradalmában volt ispán. 1830-ig maradt itt, s ez alatt vette nőül Galovics Annát, a kivel három gyermeke, két leány s egy fiú, született. Keszthelyről a gróf Károlyi Lajos mágoosi uradalmába ment, ugyancsak ispánnak s itt élt boldog megelégedésben családjának s a gazdaságnak. Nem annyira elméleti oldaláról fogta fel a gazdasági életet, mint inkább gyakorlati szempontból. Igen élénk érzelme volt a gyakorlati gazdaság minden követelménye iránt, s azért a kezére bízott uradalomban valóssággal mintagazdaságot alapított meg. Az országútak befásítása még csak jámbor ohajtás volt az elméleti gazdálkodás, midőn Szendrey már befásította az óriási uradalmak mentén levő országútakat. Nem hiába szeretett még öreg korában is fákat ültetni leányfalvi birtokán. Azonban 1841—1874-ig több cikket is írt időnként az «Ismertető»-be, a «Gazdasági Tudósítások»-ba; így bírálati megjegyzéseket tett a «Magyar Gazda áttekintése» czímmel az «Ismertető»-ben, 1841-ben; továbbá beszámolt avval a «gazdálkodási rendszer»-rel, mely «az erdői uradalomban 1840-dik évben folytatott». Aztán egy terjedelmes javaslatot készített «a gazdasági főkegyesületekhez, nevezetesen a szatmármegegyeihez intézve». Később is hol cikkekben, hol nyílt levelekben mondta el véleményét egy-egy újabb gazdasági rendszerről, egy-egy új gépről, stb. stb.

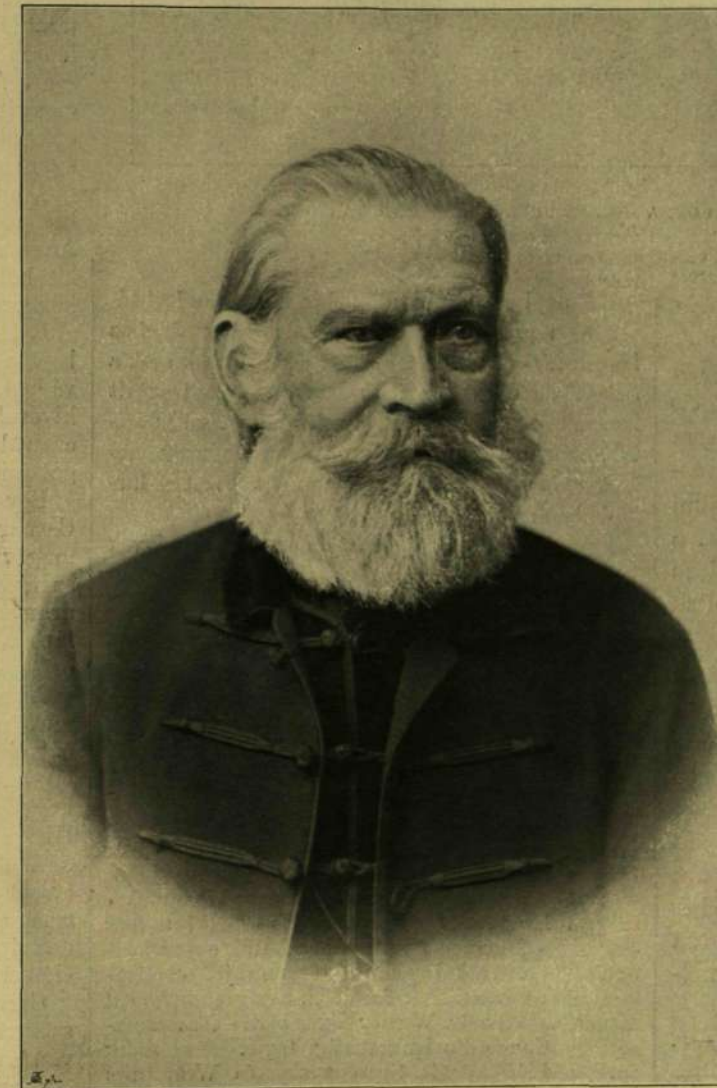
A negyvenes évek elején már mint jószágfelügyelő a gróf Károlyi történeti nevezetességű erdői várában lakott, gyermekeinek jó neveléséről gondoskodva; sokat tartott gazdai hírnevére s családapái kötelességeire.

Júlia, nagyobbik leánya, ez időtájtban mint már hajdon mind külső bájaival, mind kedélye elevevényével és szellemi képzettségével csakhamar magára vonta a vidék ifjainak figyelmét, a kik épen akkor, midőn 1846 szeptemberében Petőfivel megismerkedett, szinte versenyeztek kezéért.

Petőfi egy bál alkalmával, hová Pap Endrével ment Nagy-Károlyba, szenvedélyesen beleszeretett Juliába, a kire az akkor már híres költő szintén nagy hatást tett. Petőfi azután egy párszor kirándult Erdőre is, de a leány apjával, a ki épen ekkor nem volt otthon, nem találko-

hatott. De a két szerelmes kölcsönös vonzalma egyelőre csak mulékony föllobbanásnak látszott. Petőfi és a leány közt valami félreértés támadt, s ekkor volt a költőnek az a kalandos esete, a midőn hirtelen haragjában egy később híressé vált művésznőnek ajánlotta fel a nevét a debreczeni színházban. Petőfi meggondolatlan lépését szertelenkedő természetű, heves izgalma s kétségbeeséssel határos elkeseredése magyarázzák; de aztán hosszas levelezés mégis helyreállította közte és Juliát a megzavart egyetértést. 1847 elején levélben kérte meg Petőfi a leány kezét Szendreytől.

A gyermekeit szerető apa, a kinek mindenél jobban szívén fektült leányainak családi boldogsága, nem nagyon örült a jelentkező kérések, annál kevésbé, mivel Petőfiről csak

SZENDREY IGNÁCZ.

annyit tudott, hogy katona volt, színészkedett s költészetéről híre jutott, de nem hitte, hogy a bizonytalan jövedelmű költő egy család fentartásához s nem hitte, hogy a két különös és heves természetű lélek egymással boldog lehessen. Kissé különösnek is találta a költőnek, mint kérésnek föllépését, a kinek debreczeni kalandjáról is értesült; de azért a Petőfi levelére adott válaszában sem igent, sem nemet nem mondott; hanem körülbelül annyit írt, hogy ő Petőfit nem ismeri, leánya is még fiatal, látogasson el a költő még többször is házához s egy év múlva aztán szólhatnak a dolgról bővebben.

Petőfi ez elég udvarias választ nyílt elutasításnak vette, mintha őt a vagyonos jószágfelügyelő lenné volna. Sietett tehát Erdőre a leány atyjához, a ki különben csendes férfi, de komoly gondolkodású ember volt, s itt aztán követelte a leányt, mivel — úgy mond — az apának nincs zsarnoki hatalma gyermeke fölött. Szendrey nagyon elcsudálkozott a

költőnek e viselkedésén s hevesen összeszóval-koztak. Akkor Petőfi ott hagyta Szendreyt s ugyanazon nap egy éles hangú levelet írt neki, a mely még inkább elmérgesítette a viszonyt közöttük, s innen kezdve sohasem beszéltek többé egymással. Ekkor Petőfi a leányt arra kérte, szöjkék meg vele, ha csakugyan szereti. A leány azonban nem volt hajlandó, hanem csendesítette a felizgatott költőt, hogy csak várja meg békével a kifizetőt évet. Ezalatt az apa minden áron le akarta beszélni leányát a Petőfi iránti szerelméről, desikertelenül. Egyszermind azonban kimondá, hogy egy évig semmi szín alatt nem engedje a házasságot létrejönni; ha pedig az egy év leteltével is változatlan marad Júlia érzelve a költő iránt: a maga sorsára és elhatározására bizza őt. Petőfi és Júlia közt helyreállott a megzavart béke, s a költő el-ellátogatott Szatmárba is, hogy titokban Juliával találkozzék, de az apai házat gondosan kerülte.

1847 szeptemberében betölt Petőfi vágya: Júlia felesége lön. De ipával nem békült ki soha. Nem volt senki, a ki a két ellentétes természetű és felfogású férfit egymással kibékítette volna. Egymást folyvást kerülték s egyik a másik dacos viselkedését önmaga iránti lenézésnek tekintette kölcsönösen. Petőfi azt hitte, hogy őt Szendrey nem igen tekinti egyéneknek, mintegy korhely fiatal költőnek; Szendrey pedig azt vélte, hogy Petőfi az ő műveltségéről igen csekély véleménynyel táplál s kegyetlen szívű apának tekint. Házasságuk után azonban Szendrey közeledni kezdett vejehez, a leányának írt levélben tudakozódott róla s úgy írta alá levelét, hogy «maradok szerető apádtok». Azonban a költő e különös helyesítést céltalannak vette, gúnyos megjegyzéseket tett rá, s felesége válaszához írt pár sorában azt írta, hogy úgy látszik csak leányának akar apja lenni, neki nem. De azért az idők nehezültével, midőn Petőfi katonának állván, feleségét Erdőre, a szülei házához vitte, egypár napot Petőfi is ott töltött s a családdal ebédelt, de ő és ipa egymással soha nem beszéltek. Midőn később Petőfiné Debreczenbe költözött, a hol Zoltán fia született, Szendrey fogadott lakást részükre. Petőfiné a csatatéren való regeszerű eltűnéséről Bató Ferencztől, későbbi gazdasztisztjától értesült, a ki tizenötödmagával menekült Erdélyből a mágoosi pusztára, a mely ekkor szintén Szendrey felügyelete alatt volt.

1850-ben Szendrey Pestre költözött, s itt előbb mint az alföldi uradalom, később pedig mint gróf Károlyi Lajos összes uradalmainak főfelügyelője működött, míg 1869-ben nyugalmába vonult. Ekkor már rég elhalt neje; elhunytak leányai, Júlia és Mária, Gyulai Pálné, s még előbb egyetlen fia, Gyula. Élete utolsó két évtizedében Szendrey folyvást Gyulai családjá körében élt s az évről nagy részét mindig a Duna melletti Leányfalván töltötte, a hol nyári lakja volt, s kertészkedéssel és gyümölcsészettel foglalkozott. Itt történt, hogy mikor egyszer fákat ültetett, a falubeliek közül néhányan füle hallatára megszólalták, hogy olyan öreg léte mire akar még ő a fáitételre, hisz úgy sem éri már meg a gyümölcsét. Szendrey nem szólt semmit. De évek múlva, midőn fái

Futaky Gyula fényképe.

A CUSTOZZAI SÁTOR BÁNYFY-HUNYADON, A HOL AZ UDVARI EBÉDEKET TARTOTTÁK.

már gyümölcsöt is termettek, az arra menőknek, a kibben fölsimerte az ő megszólított, önézetesen mutatta az általa ültetett fák egyikét, a mely épen szép gyümölcsöt termett volt, azt mondván, hogy: «No, ugy-e soha sem késő fákat ültetni». A kertészkedés mellett olvasgatta nemcsak a gazdasági, de más irodalmi műveket is; különösen szerette lapunkat, a melynek eleitől kezdve előfizetője s tán legidősebb korú előfizetője volt. Gyulai Pál gyermekei voltak mindvégig hűséges gondviselői.

Néhány nappal halála előtt valami sajtósági izgatottság vett erőt az aggastyánon, minden áron be akart költözni a városba. A szelid őszi nap sugarát jótékony fénye unokái körében hiába aranyozta be mintegy életének késő alkonyát is, mintha érezte volna, hogy gonddal ápolat virágaitól s terebélyes gyümölcsfáitól örökre válnia kell. Sejtelve teljesült. Szeptember 26-ikán alig néhány percnyi roszullét után esedeseen kimúlt, s nagy részvét mellett temették el a kerepesi-út melletti temetőbe.

—y—s.

KÜLFÖLDI HIRLAPÍRÓK BUDAPESTEN.

A honalapítás ezredik évfordulója alkalmából 1896 nyarán tartandó nagy nemzeti ünneplésünk és ezzel kapcsolatos országos kiállításunk iránt nagy érdeklődést tanúsít a külföld is; így bizvást remélhető, hogy nemcsak az európai országokból, hanem idegen világrészekből is nagy számmal fognak érkezni hozzánk látogatók. A várható külföldi vendégeknek mintegy hírmondó feeskéül tekinthetők azok a hirlapírók, kik részint mint bécsi lapok szerkesztői és munkatársai, részint mint más országok hirlapjainak Bécsben tartózkodó levelezői e hó 1-sején testületileg ellátogattak Budapestre, hogy itt személyes tapasztalatokat szerezenek a bekövetkezendő nagy nemzeti ünneplésnek folyamatban levő előkészületeiről, úgyszintén rohamosan fejlődés és szépülő fővárosunkról.

A külföldi sajtónak egész nagy társasággal szaporodott és tekintélyes férfiakból vezetett képviselőit kitüntető fényes fogadtatás várta Budapestre. A magyar hirlapírók voltak ugyan a tulajdonképi vendéglátók, de maga a kormány és a kiállítás igazgatósága is hozzá járult a fogadtatásához annak a testületnek, a melynek helyes vagy helytelen értesülése igen számba vehető következményeket vonhat maga után.

Két napi itt időzés után, úgy látszott, a legkedvezőbb tapasztalatokkal gazdagodva távoztak el az idegen hirlapírók. Ezt bizonyítják nemcsak azok a lelkes, sőt dicsőítő nyilatkozatok, melyeket az itt látottakról s hallottakról oly elragadtatással szöveltek, hanem még inkább azok a közlemények, melyek azóta tőlük az európai nagy nemzetek hirlapjaiban megjelentek.

Egyhangú elismeréssel szólnak e közlemények Magyarországról, a magyar nemzetről, Budapestről, mint szintén a kiállítás építkezéseiről.

A kiállítás területén különben már nemcsak sok nézni való, hanem barátságos vendégszeretet is várta a vendégeket. Vidám villásreggeli volt a debreczeni esárdában, melynek végeztével a rendezők a szabadba gyűjtötték a nagy társaságot, hogy a külföldi és a hazai sajtó munkatársainak ez együtt létét fényképi főlvétellel is emlékeztessék tegyék.

A képen elől, a néző jobbjától számítva ülnek: Singer Vilmos, a «N. W. Tagblatt» szerkesztője, mellette Szecepanyky Alfréd a «Kurjer Warszawski» lengyel lap bécsi levelezője, odább dr. Winternitz Jakab a «Concordia»-nak, a bécsi irok egyesületének elnöke, ki a külügyminiszterium sajtó-osztályában tekintélyes állást foglal el, a negyedik Spiegel Edgar, az «Illustr. Wiener Extrablatt» főszerkesztője s a Concordia igazgatósági tagja. A második sorban állók között, Szecepanyky és Winternitz között dr. Frey Gyula, a «Standard» magyarországi származású levelezője áll, Winternitz és Spiegel között pedig Groller Balduin híres novellista (aradi születésű), több bécsi lap tárczaírója, a következő magas szemüveges alak Belling Charles, a «Journal des Débats» bécsi levelezője, kissé előbb áll Fuchs Mór, a «Neue Freie Presse» belmunkatársa, mellette az első sorban áll Konried Gyula, a «N. W. Tagblatt» belmunkatársa. E kettő között az őz hajú magas Chiavacci Vinceze, a «W. Tagblatt» szerkesztője, a kedvelt bécsi humorista. Frey és Groller közt hátul két arcot csak félig lehet látni: a jobboldali Frey mögött Leyter Frigyes, a «W. Volkszeitung» tárczaírója, a baloldalon Groller mögött lévő arez Koller Károly, a bécsi «Vaterland» poszonyi származású ciklikirója. A legutolsó sorban, balról a nézőtől olvasva a negyedik alak dr. Lucio, a «Corriere della Sera» milánói lap bécsi levelezője. A tornác oszlopa előtti három alak közül az első dr. Greiml Henrik, a «Hamburger Nachrichten»-nek, Bismarck bizalmas lapjának bécsi levelezője; a második magas sovány alak Stern Felix, a «Presse» poszonyi születésű belmunkatársa; a harmadik alak Epstein Mór, szintén a «Presse» belmunkatársa. Az oszlopon túl a föltett kalappal látható alak dr. Zweibrück, a «Hannov. Courier» levelezője, előtte kalap nélkül áll Salkin Leo, a «Novosti» tekintélyes orosz lap bécsi levelezője. Mellette egy öreg úr áll, s az ez után következő magas kopasz alak Neubönski, a szintén tekintélyes párisi «Correspondence de l'Est» bécsi levelezője; háta mögött dr. Friedjung Henrik, bécsi közéleti tanácsos, a «Münchener Allgemeine Zeitung» bécsi képviselője látható; a fához támaszkodó két alak közül az első (balról) dr. Kronfeld Fülöp, a «Frem-

denblatt» belmunkatársa, a másik dr. Horovitz János, a londoni «Daily Chronicle» bécsi levelezője és a «Presse» vezércikkirója.

Ezek vehetők ki a képen a vendégek közül. A csoportozat közep részén, a fatörzs előtt és az első sorban ülők mögött föltett kalappal áll Schmidt József, az ezredes kiállítás igazgatója, tőle jobbra (negyedikül) Szalay Imre, a történelmi kiállítás igazgatója látható, míg balra harmadikül Gelléri Mór kiállítás titkár. Az idegenek közt szanaszét számos budapesti hirlapíró ismert alakja vehető ki.

CORNARO KATALIN.

Dessewffy Arisztid «Venecze» című most megjelent könyvéből.

A szép Cornaro Katalin a velencei köztársaság történetében nagy szerepet játszott.

Történt, hogy János portugál király halálával, természetes fia: Lusignan Jakab azon idők fogalmi szerint jogos igényvel birt a cyprusi trónhoz, a melyre azonban nagynénje, a király nővére első sorban formált jogot. A nagyra-vágyó, eszélyes hercegnőnek udvari papjai segítségével sikerült az ábrándos kedélyű tapasztalatlan ifjút rábírni, hogy az egyházi rendbe lépjen s egészen ifjan cyprusi érsekké tette meg. A fiatal egyház-fejedelem azonban nem érezvén hivatást a lelki élethez, becsvágya mind erősebben kezdett lüktetni szívében s titokban egyre a világi korona után vágyódott.

A hullámzó kedélynek életszükség egy meghitt rokonszív s ezt a fiatal főpap megtalálta Andrea Cornaro velencei patricius személyében, kit holmi ifjúsági csinyekért száműzött volt a köztársaság.

E két rokonlelket meleg érzelem, mely igaz barátság fűzte össze. A trónkövetelő minden vágyát, tervét, reménységét közölte meghitt hívével, ki lelkes elragadtatással támogatta tanácsaival s odaadó hűséggel ajánlotta fel szolgálatait.

Egy izben bizalmas érintkezésök alkalmával, Cornaro megmutatta barátjának a Velenczéből magával hozott családi képeit, ezek között ritka szépségű unokahűgét, a bájos Katalint. Az aranyzóke hajjal árnyalt rózsás arc láttára, lángra lobbant az ifjú érsek s ezer kérdéssel ostromolta barátját a szép leány felől.

Az aztán elmondta, hogy az eszményi gyermek neve: Cornaro Katalin. Saját testvérbátyjának leánya, s annyi szépet mesélt felőle, oly lelkes elragadtatással emlékezett meg róla, hogy a szegény trónkövetelő vergődő szive lángra gyúlt s olthatatlan szerelemmel, fékezetlen szenvedéllyel rajongott a velencei szép leányért s ettől kezdve a fiatal érsek kizárólag szerelmének s becsvágyának élt és fokozott erőlyllet látott hozzá e kettős nemes életcélja eléréséhez.

Cornaro segélyével kéz alatt pártot kezdett szervezni, majd a szudániak segélyével elfoglalván a szigetét, királylyá koronáztatta magát. Egyik életcélja beteljesülésével a szerelmes király a másikkal mielőbbi bekövetkezése után sovárgott. Követséget küldött Velenczére, a melyik szép imádjottja kezét a köztársaságtól kérte meg.

A nagy tanács örömmel vette a megtiszteltetést s leányának fejedelmi hozományt szavazott meg. Disz-hajóhad szállította Cyprus szigetére, hét országra szóló pompával a bájos menyasszonyt, kit a boldog vőlegény mindjárt megérkezése másnapján vezetett az oltár elé.

Történt pedig ezen emlékezetes egybekelés az Urnak 1469. évében.

E frigyéről a szűkszávu krónika csak annyit jegyzett fel, hogy boldog volt.

Am sajnós, nincsen zavartalan öröm a földön, sem állandó boldogság. Három évi boldogság mámorra után özevgygyé, boldogtalanná lett a bájos szép asszony, a szerető hű feleség.

Katalin áldott állapotban maradt. A hitves bánatát, az anya boldogsága váltotta fel! Egy egészséges, aranyos kis hercegnék adott életet; a ki — úgy mondhatnók — szép volt, mint a hajnal.

Lusignan Jakab halálával, az általa egykor elűzött királyné nem késett trónkövetelésével fellépni; a köztársaság azonban nyomban gondoskodott róla, hogy Katalin a trónon megmaradhasson.

Utóbb azonban a kapzsi köztársaság jobbnak látta, ha a szigetét maga foglalja el s maga veszi kezébe a kormányt.

Dessewffy Arisztid fényképe.

DESDEMONA SZÜLŐHÁZA VELENCEBEN.

Tudtára adták és megértették ezt, eleinte kerülő utakon, kiméletesen, a királynéval, — hanem ez nem igen szerettet hallani erről, mert megizlélvén a hatalom és a kormányzás varázsát, arról egykönnyen lemondani hajlandónak nem mutatkozott.

Am a velencei köztársaság nem értette a tréfát, — hamar megsokalta a királyné ellen-szegülését, kitérő nyilatkozatait, könnyelmű életmódját s egyszerűen határozott parancsot küldött neki, hogy a koronáról mondjon le a köztársaság javára. Ezen üzenettel saját testvérbátyját, Cornaro Györgyöt küldötték hozzá. Ezek után nem tehetvén mást, vérző szívvel bár, kénytelen volt lemondani a hatalomról. Igaz, megadták a módját, a hogy illik, hogy a világ előtt, a barátságos hatalmakkal szemben, lemondása a trónról hazája javára, önkéntes és önzetlen cselekedetnek lássék.

Tanácsot hívtak egybe, meghívtak reá az idegen hatalmak képviselői; ennek színe előtt jelentette be a szép királyné visszavonulását a hatalomtól, nyomban ott írta alá a koronáról lemondó okmányt; majd Szent Márk lobogóját — melyet a patriarka ünnepi mise után külön áldott meg — átvette a velencei hajóhad tengernagyja s azonnal ki is tüzette a fejedelmi palotára.

Így foglalta birtokába a szép, a gazdag Cyprus szigetét a velencei köztársaság 1489. február 26. napján.

A királyné pedig érzékeny búcsút véve birodalmától, a legfényesebb fejedelmi pompával indult vissza hazájába, az érte küldött disz-hajóhad fedezete alatt.

Velenczébe érkezésekor elhalmozták hódolat-tal és ünnepeltetéssel. A doge és a signoria elébe mentek fogadására s mindazon tiszteletnyilvánulásokkal vétetett körül, melyek őt, mint királynét, megillették.

Állandó tartózkodása helyül Asolo-ban, a hegyek aljában egy remek várkastélyt bocsátottak rendelkezésére s bőven ellátták hódolatokkal... kémeikkel és örökkel!

Cornaro Katalin megadásteljesen élte belé magát új sorsába; végképen lemondott a politikáról; élénk és regényesre hajló lelkületével az irodalomnak s szellemi életeteknek adta magát; fogadó-termei csakhamar a születési és szellemi arisztokráciának váltak központjává.

A sok viszontagságot átélő nő 1510-ben július 10-én halt el. Több arcképe maradt hátra, magától Tiziantól kettő, melyek egyikét, a firenzei galeriában lévőnek mását, ezennel bemutatjuk. A többiek Bresciában a Martinengo-Colleoni gyűjteményben őrzik. Itt Budapesten is, az akadémia palotájában levő országos képtárban, két képét bírjuk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle októberi kötetének tartalmát nagyobb tanulmány nyitja meg Jobb Lajostól «Washington» cím alatt, melyben az éjszak-amerikai nagy unio megalakulásának történetét adja elő. Az érdekes munkából ezúttal az első rész jelent meg. Ezt egy aktuális fejtegetés követi: «Az alföldi munkáskérdés, különös tekintettel a csanádmezei munkás viszonyokra», ifj. Návoay Lajos (báró Eötvös József unokája) tollából, ki közelről figyelte meg az alföldi munkások helyzetét, melynek a külföldtől való különleges természetére hívja föl a figyelmet. A fűzet további közleményei:

Waldapfel János «A nemzeti elem gymnasiu-maink tantervében és utasításában» című cikkének befejezése, melyben bizonyítja, hogy a nemzeti szellem ápolásáról és fejlesztéséről középiskolánkban kellő gondoskodást a tanterv. «A leg-főbb kegyuri jgról» pedig A. G. a második tanulmány közlemény írja meg e fűzetben. Goldziher Ignác «Arab műemlékek» címen ismerteti Herz Max hazánkban (építész Kairóban s az arab műemlékek gyűjtő bizottságának előadója) francia nyelven írt könyvét az arab nemzeti múzeumról. A szépirodalmi közlemények: «A humaniták», beszély Kurz Isoldé után németből fordította B. K.; «Vigasztaló», költemény Gyulai Páltól, melyet lapunk mult száma közölt; «Hát újra látlak», Ada Negri költemény, Radó Antal fordításában. A könyvismertetések és bírálatok Herczeg F. «A Gyurkovics-füke», Schönher «Hunyadi Korvin János», Kabos Ede «Por» című könyveivel foglalkoznak. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Az utolsó, regény három kötetben; írta Malonyay Dezső; kiadta az Athenaeum-társulat. Malonyay mint elbeszélő kellett figyelmet. Regényén a legújabb francia irodalom hatása a szembetűnő.

CORNARO KATALIN. — Titian festménye.

latból közelebb megjelent 236. füzet «Magyarország IV. köteté»-nek a 16. füzeté, mely négy közműveltség foglalmában, u. m. Győrmezei leírásának befejezését Francisz Norbertől; Tata és vidéke leírását Takáts Sándortól; Kisbér és Bábóla állami méntelepeit ismertetését Mauróvich Fibián mezenagazgatótól, s végül Esztergom és környéke leírásának kezdetét Körösi Lászlótól. Mind a négy közműveltség mellán sorakozik a kötetben a Dunántúl ismertetésére vonatkozólag eddig megjelent cikkekhez. Irók a legújabb és legjellemzőbb adatokat gyűjtötték össze s foglalták olyan érdekes képekké, melyekből az olvasó teljes tájékozottságot meríthet a szóban levő vidékeket és tárgyakat illetőleg. A füzet tartalmát 13 szép rajz élénkíti, melyeket Csorna Károly, Feszy Árpád, Hány Gyula, Olgyay Ferenc, Pállya-Cselesztin és Vágó Pál művészeink készítettek. A vállalat a magyar kir. állományomra kiadásában s Révai testvérek bizományában jelenik meg minden hónap 1-én és 15-én két-két ivnyi terjedelmű füzetekben. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Magyar írók élete és munkái. Szinyei Józsefnek az akadémia megbízásából írt nagy életrajzi lexikonából már a IV. kötet 5-ik füzeté (az egész vállalat 33-ik füzeté) hagyta el a sajtót. A *Heinrich és Hermányi* nevek közé eső 178 írónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 33 füzetben 7690 írónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 kr.

A magyar és német társalgás kézikönyve. Czanyuga Józsefnek ily című munkája, mely már két kiadásban forog közökben, most új, harmadik kiadásban is megjelent, teljesen átdolgozva és bővítve. Kiadta Lampel Róbert (Wodianer P. és fia), s ára füzet 1 frt 20 kr. Ugyane kiadónál jelent meg: *A német nyelven való társalgás alapjául szolgáló anyaggyűjtemény*, minden német nyelvtan mellett használható segédkönyv, szerkesztette Oldal János fővárosi polgári iskolai igazgató. Ára 1 frt. — Továbbá: *Francia nyelv- és olvasókönyve*, kezdők számára írták Mébold Frigyes, a budapesti kereskedelmi akadémia tanára és *Ujvári Béla* főreáliskolai és keresk. akadémiai tanár, kik mindketten a gyakorlati oktatásban szerzett tapasztalatokkal, a tanuló környezetéből (család, iskola város erdő, stb.) vett olvasmányok alapján teszik észlelhetővé a francia nyelv szabályait. Ára 90 kr.

Házi kincstár, sok száz titkos szer, hasznos tudnivalók a háztartás, gazdaság, egészségügy s a mindennapi élet köréből. Összegyűjtötte dr. Hankó Vilmos. Most második kiadást ért meg a Lampel-féle könyvkereskedésben. Ára 1 frt 50 kr.

Magyarország tisztá czim- és névtárát, a jól ismert hivatalos kézi könyvet, a szokott bő tartalommal az 1896-ik évre is kiadja az országos statisztikai hivatal. A 117 iv (936 lap) terjedelmű nagy nyolczadret alakú könyv december havában jelenik meg. Előfizetheti 4 frtjával az országos statisztikai hivatalnál; a bolti ár 5 frt lesz.

Házassági káté. Ily című füzet jelent meg Kovács Dénes dr.-tól, lapunk dolgozó-társától. Kérdésekben és feleletekben, népszerű módon tájékoztatja a közönséget, hogy eljegyzéskor, a kihirdetésnél, házasságkötéskor, milyen okmányokat kell az anyakönyvezésnek fölmutatni s, hogyan kell eljárni a papnál. Azt is elmondja, hogy mit kell tenni, ha újszülött vagy ha halott van a háznál. A füzet Wodianer F. és fia kiadásában jelent meg. Ára 20 kr.

A magyar kardvívás mint női testgyakorlat. Írta Sztrákay Norbert. Az ismert vívómester e füzetében azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy miért nem tornáznak a nők, és azt fejtegeti, hogy a kardvívásnak helyes iskolája a női testgyakorlatot teljesen pótolhatná. A füzet ára 1 frt és Kilián Frigyes könyvkereskedésében kapható.

Naptárak. A *Protestáns árvaházi képes naptár* 22-ik évfolyamába jutott már. Ezt is Kenessey Béla árvagyföldi választmányi tag szerkesztette. Közleményei az egyházi és társadalmi fontosabb eseményekről szólnak, s olvasmányok és tudnivalókat is ad. A képes naptár ára 30 kr. — *Róza Kálmán* és neje kiadásában (Budapest) a következő képes naptárak jelentek meg: *Gazdasági népnaptár* szerkesztette Góbczy Károly; ára 80 fillér. *Iparosok naptára*, ára 80 fillér. *Lauri sziz Mária* és a szent család naptára, szerkeszti Dvorzák János, ára 60 fillér. *A pelsőki nótárius naptára*, ára 60 fillér. *Ellenzéki naptár*, ára 60 fillér.

Új hirlapok. Braun Sándor szerkesztésében október elszejétől kezdve közgazdasági napilap indult Budapesten «*Közgazdasági Napló*» czímen. Minden nap külön-külön gazdasági ágnak vagy iparnak ügyeit felkarolva melléklete van, u. m. Mezőgazdaság, Faipar, Bőripar, Malomipar, Tekhnika, Szeszipar. Előfizetési ára egész évre 14 frt. — «*Erdélyi Napló*» cím alatt Kolozsvárt dr. Szász Károly országgyűlési képviselő szerkesztése alatt új, politikai és társadalmi napilap indult meg, mely azt tűzte ki célul, hogy első sorban az erdélyi részek

érdekeit szem előtt tartó élénk és érdekes napilapot adjon az erdélyi részi olvasó közönségnek, bő tárczarovattal. Előfizetési ára egész évre 8 frt. — «*Magyar Főváros*» czímmel Geley József szerkesztése mellett új hetilap indult meg Budapesten, mely feladatát a főváros ügyeivel való tüzetes foglalkozást tűzte ki. Ára egy évre 8 frt., köztisztviselők részére 5 frt. — «*Vállalkozók Közönsége*, az építő-, szállító- és vállalkozó ágak szaklapja» című új lap indult meg Budapesten Komor Marcell építész szerkesztése mellett. Havonként háromszor jelenik meg s előfizetési ára 6 forint.

A «*Homeopatia*» című szakközönyv októberi száma változatos tartalommal jelent meg. Érdekes cikkeket hoz *Bakody* egyetemi tanártól (a farmakodinamika tanához), *Szontagh* egészségügyi tanácsostól (kórosokról), *Balogh dr.-től* (az «u» irány) és a homeopatia), s ézenkívül még az ótvag gyógyításáról, a nyakon előforduló mirigydaganatokról. Végül a lap kiadója *Hasszinszky* Károly gyógyszerész ismerteteti a «*Fucus*» hízás elleni és a «*Cardopatia*» soványág elleni szereket. Mutatványszámokat mindenkinék ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, VIII. Rókk Szilárd utca 28.

Az operaszínházban okt. 4-ikén került színre egy fiatal zeneszerzőnek, *Elbert* Iurének eredeti 4 felvonásos dalműve «*Tamora*», melynek szövegét dr. Váradi Antal írta, hasonló című drámája után, melyet évek előtt adtak néhányszor a nemzeti színpadon. *Elbert* is évek előtt írta a zenét, melyben forrong és küzd tehetsége, de hivatott tehetség. Hibája elég van, de költői kedélyvel bír, s rendelkezik már az operájában sok zenei fegyelmességgel, a hangszerelés tudásával s az opera komoly stíljével. Az operát nagy fényvel állították ki, s a szereplők buzgó odaadással rajta voltak, hogy sikert biztosítsanak.

Elbert keleti szöveget kapott, a mit az operaszerzők egy időben nagyon szerettek. Ezekből az operákból való Goldmarck «*Sába királynője*», mely Elbertre is hatással volt. A szöveg, mely nem a legszerencésebb, keleties hangulatra, festői díszletekre és öltözökre bőszégek alkalmat szolgáltat. A hősnő, Tamóra egy keleti királynő (babiloniai, vagy asszir), ki leigázta a theuzogokat. Ezek királya, Dagon, mint fogoly egyszer meglátja Tamorát s a nélkül hogy ismernék egymást, szerelmesek lesznek. Ez alatt a leigázott theuzogokat Dagon hitvese, Palmea (kiről férje azt hiszi, hogy meghalt a harcokban) fölláztatja, s ezek berontanak a királyi palotába, fölszólítják királyukat, hogy ölje meg Tamorát. «*Soha!*» kiáltja Dagon. De mikor Tamóra máglyára küldi Palmeát s a nép Dagon árujának mondja, csakugyan megöli szive ideálját, Tamorát. A theuzogok rátornek és Lyreus dalnok leszürja Dagon, az áruját. A zene sok szépségét a közönség zajosan méltányolta, úgyszintén a közreműködőket, *Diósiné Handel Bertát* (Tamora), *Vasquez grófnét* (Palmea), *Brouilhot* (Dagon), *Neyt, Takácsot, Dalnokit, Kertészt, Gábos Nellyt*, s a tánczért *Müller Katiczát*. Az opera fényes kiállítása Kemény Jenő festőművészek, az opera scenikai felügyelőjének sok elismerést szerzett.

A pécsi nemzeti színház megnyitása. A Dunántúl legszebb városa, Pécs, okt. 5-ikén avatta föl két nevezetes intézetét, a kereskedelmi kamara díszes épületét és az új színházat, melyet a város «nemzeti színház»-nak nevezett el, czimében is megjelölve, hogy a nemzeti művelődésnek állította. A kettős ünnepre lement Pécsre *Dániel Ernő* kereskedelmi miniszter, *Vörös László* kereskedelmi államtitkár és még számosan Budapestről. A kereskedelmi kamara épületének fölavatása e hó 5-ikén ment végbe s arra küldöttség hívta meg a minisztereket. *Littke* elnök üdvözlő beszédére *Dániel* miniszter válaszolt, a ki a kereskedelmi kamaráról általában, különösen pedig a pécsi működéséről nagy elismeréssel emlékezett meg. Az épület 50,000 frt költséggel épült. — Az új színház megnyitása fényes ünnepély volt okt. 5-ikén este. A megnyitó előadást a város rendezte s a meghívott vendégek kaptak csak helyet. Nagy közönség nézte a színházba menőket.

Perczel Dezső belügyminiszter nejevel és leányával, *Dániel Ernő* kereskedelmi miniszter *Vörös László* államtitkárval érkezett. A földszinten s a páholyokban béli ruhás hölgyközönség foglalt helyet. Mikor kigyultak a villamos lámpák, a közönség önkénytelenül elragadtatásának adott kifejezést a színház szépsége fölött. Az előadás *Serly* nyitányával kezdődött, ezt nyomban követte *Váradi Antal* «*Ebrédés*» című prólogja, melyet zajos tapsal fogadtak. A prólog után a pécsi dalárda «*Fóhász*»-t énekelte Hübértől. A társulat előadta «*A harag*» című vígjátékot és a «*Szultán*» operette

első fölönását. A miniszterek távozásukkor megelégedésüknek adtak kifejezést *Krasznay Mihály* királyi tanácsos mint a színbizottság elnöke és *Aidinger János* polgármester előtt. A miniszterek este 11 órakor külön vonaton Budapestre utaztak vissza.

Állami segély művészeknek. A szépművészeti muzeum részére a milleniumi kiállításon vásárolandó festményekre 200,000 frtot szánt a kormány. Egyes művészeket, ha a beküldött vázlatot az orsz. képzőművészeti tanács ajánlja, a közoktatási kormány előleggel is gyámolítja. Mint már említettük, *Roskovics* Ignácnak az erdélyi uniót ábrázoló festményének bemutatott vázlatát a tanács egyhangulag ajánlotta a közoktatásiügyi kormányknak, míg a többi beküldött vázlatok fölött október elsei ülésén határozott. A pályázaton 35 magyar művész vett részt. Ezek közül a következők pályázatait ajánlotta a képzőművészeti tanács a szépművészeti muzeum részére való megrendelésre: *Roskovics* Ignác «*Unió*»-ját, *Grünwald* Bélától «*IV. Béla királynak a tatárjárást után visszaérkezése*» és *Zempléni* Tivadar «*Aba Sámuel*»-jét. A képzőművészeti tanács még a következő művészek pályázatait terjesztette föl, előlegadásra méltóknak ítélve: *Tornai* Gyula, *Margitay* Tihamér, *Both* Menyhért, *Rubovics* Márk, *Kardos* Gyula, *Bass* Árpád, *Meisel* Károly, *Réti* László és *Karvay* Mór.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A tud. akadémia okt. 7-ikén tartotta meg első ülését a nyári szünetek után. B. *Eötvös* Loránd elnökölt, ki megemlékezett a *József* főherceg családját ért súlyos csapásról. *Szily* Kálmán főtitkár pedig felolvasta *József* főherceg levelét az akadémia részvénytárgyalatára.

A főtitkárnak sok bejelenteni valója volt, mert szept. 30-ikán járnak le évenként az akadémiai pályázatok. A gr. *Teleki jutalomra* (vigjáték) 19 pályamű érkezett be. A *Karácsonyi jutalomra* (történelmi színmű) 10; a *Bulyovszky jutalomra* (hazafias óda) 13; a *Farkas-Raskó* díjra (hazafias költemény) 44 pályamű. Nem érkeztek be pályaművek a *Sztrókay jutalomra*, az *Első Magyar Általános Biztosító-Társaság*, a *Magyar Kereskedelmi Osztók* és *Lukács Krisztina*-féle jutalmakra. A *Semsey-alapítvány* bizottsága jelenté, hogy három pályamű érkezett be; az egyik Magyarország arkeológusjára, a másik Magyarország történetére s a harmadik a Szent István koronája alá eső országok történetére. Ezekben kívül egy tervezet is érkezett be Magyarország flórájára. Bejelentette a főtitkár, hogy az akadémia az idén november 3-ikán tartja a *Széchenyi-ünnepet*. Ezen az ülésen *Széchenyi* érdemeit *Lipthay* Sándor fogja méltatni. A főtitkár ama jelentésének kapcsán, hogy a Goethe-gyűjtemény katalógusát magyar, francia és német nyelven fogják kinyomtatni, *Thaly* Kálmán tiltakozott a német nyelv alkalmazása ellen. Elhatározták, hogy a katalógust az említett idegen nyelveken is kinyomtatják.

Az összes ülés ezzel véget ért és az első osztályi ülése következett. Ezen *Simonyi* Zsigmond bemutatta *Balassa* József közreműködésével írott legújabb művét, a «*Tüzetes magyar nyelvint*», mely a «*Magyar nyelvtörténeti szótár*» kiegészítésül a magyar nyelv sajtóságait nyelvtani szempontból vizsgálja s fölmutatja és megállapítja a fejlődés mozzanatainak belső okait is. *Simonyi* után *Bartal* Antal tett jelentést a «*magyarországi latinság*» szótáráról, melyet *Csengery* János rendes tag olvasott föl.

MI UJSÁG?

Az udvar Gödöllőn. A király e hó 8-án reggel érkezett Gödöllőre *Lipót* bajor herceggel és *Ferdinánd* toskánai herceggel. Ő felsége mindjárt megérkezése után sétálni ment a királynéval a hasznati erdőbe. A királyné a nap nagyobb részét sétálással tölti, de újabbban nem tér vissza gyalog, hanem kocsit küldenek utána. *Gizella* és *Mária Valéria* főhercegnők is megérkeznek még a héten.

A király és a hercegek naponként vadászatokban vesznek részt. B. *Bánffy* miniszterelnököt a király e hó 9-ikén hosszabb kihágatásn fogadta. A miniszterelnök ő felsége zágrábi látogatásáról terjesztett elő részletes jelentést. A zágrábi új színház megnyitására és a zeneiskola és az új gymnasium épület zárkövének letételére e hó 13-ikán, vasárnap este utazik el Zágrába és 16-ikán tér vissza. Midőn a király az audiencia után a gödöllői kastély lépcsőin lement, épen egy kis fogatot mutattak be a királynénak, mely a *Mária Valéria* főhercegnő gyermekeinek van szánva. A királyné báró *Bánffy* miniszterelnökkel, a kinek még nem volt alkalma a királynénak bemutatkozni, hosszabb beszélgetésbe bocsátkozott. Egy óraker délben ebéd volt, melyre a miniszterelnök is hivatalos volt. A király október 30-áig marad Gödöllőn.

Ferencz Ferdinánd főherceg állapota. A gyöngyösi főherceg a dalmát szigetek egyikén, *Lussin-Piccolo*-ban pihen. Mint Genuából jelentik, oda utazott e hét elején *Maragliano* orvos is, a genuai orvosi klinika tanára, ki nem régebben a bordeauxi nemzeti orvosi kongresszuson bejelentette, hogy a tüdővész gyógyítására már régebben alkalmaz eredménytel beoltásokat. Hír szerint a főherceg az új szermu gyógymódjának alávetette magát. Az sem lehetetlen, hogy a főherceg is Genuába megy.

A hadsereg hivatalos rendeleti lapja okt. 9-iki számában közölte, hogy ő felsége a főherceget a 38-ik gyalogdandár parancsnokságától fölmentette, egészségügyi tekintetéből.

A történelmi diszmenet. *Vágó* Pál milleniumi diszmenete, mely hazánk ezeréves történetét tenné szemléltetővé, alkalmasint megvalósul. Br. *Bánffy* Dezső miniszterelnök megígérte a végrehajtásra

Előbb azonban a mostani nemzeti színház telének jogi ügyét kell tisztázni. Herceg *Grassalkovich* Antal ugyanis ezt a telket azzal a kikötéssel ajánlotta, hogy csak a nemzeti színház czéljára használható, ha pedig más czélra akarnák használni vagy eladni, abba utódjainak beleszólási joga van. Most komoly szándék lévén a nemzeti színház áthelyezése, a közalapítványi kir. ügyigazgatóság a hivatalos lap e hó 10-iki számában felhívja néhai *Grassalkovich* herceg jogutódait, a kik az áthelyezés ügyébe való beleszólásra jogot tartanak, hogy ez iránti nyilatkozatukat ez évi november hó 15-éig annál is inkább benyújtsák, mert e határidő elmulasztását, az említett jogról való lemondásnak fogják tekinteni. A *Grassalkovich*-család tudvalegőleg kihalt. Maga *Grassalkovich* Antal már 1841-ben elhunyt, özvegye pedig a hatvanas években. A hivatalos lap felszólítása tehát csak formáság.

Enyedi Lukács pénzügyminiszteri tanácsos, az ismert jeles közgazdasági író, az agrár-bank igazgatójával választván meg, megvált a pénzügyminiszter-

lengyel muzeumba szállítják át. Az átszállítást *Brochoezki* gróf, a muzeum adminisztrátora eszközöli.

Berzsenyi szobra. *Kiss György* már elkészítette *Berzsenyi* Dánielnek *Szombathelyen* fölállítandó szobrát, melyet a bizottság megelégedéssel fogadott. A szobrot a jövő őszzel akarják fölállítani.

Alapítványok. Gr. *Andrássy* Aladár, a budapesti mentő-egyesület elnöke, 10,000 korona alapítványt tett az egyesületnél baleset és szerencsétlenség által sújtottak gyors segélyezésére. — *Deutsch* Tibor és *Wahrmann* Rikhard istállójának győzelemről győzelemre szálló *Tokio* paripáját Angliába vitték a cambridgei versenyre, hogy Anglia klasszikus gyepén is babérokat keressen. A híres paripát hírszerint a földmívelésügyi miniszter megvásárolta a kisbéri

KÜLFÖLDI HIRLAPIRÓK BUDAPESTEN. — AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS DEBRECZENI OSÁRDÁJA ELŐTT.

Erdélyi fényképe.

alakult bizottságnak és a mű tervezőjének, hogy a diszmenetet a milleniumi országos bizottság programjába külön pontban felvételi, egyuttal tudatta a művészekkel, hogy a diszmenet rendezése érdekében *Andrássy* Tivadar és *Károlyi* Tibor grófokat kérte fel egy országos bizottság alakítására.

A budavári Mátyás-templom környéke. A Mátyás-templom építését befejezték, de hátra van még a templom környékének szabályozása. Legelőször az építőszervezettség épületét hordják szét, aztán a halász-bástya lebontásához fognak, hogy díszes lépcsőzetet építhessenek az Albrecht-utig. A mint a talajt egyengetik s mélyebbre ásának, sok régi emlék kerül elő, vas és bronz tárgyak, kard, ágyugolyó, puská, pénz, igen sok emberi csont. Ezeket összegyűjtik s kiválogatják a muzeumok számára.

Az új nemzeti színház. Díszes és új nemzeti színház építését tervezi a kormány Budapesten, a belváros szabályozása által nyerendő területen.

riumtól. A király megengedte, hogy a miniszteri tanácsosi czimet továbbra is használhassa. Enyedi Lukács több ízben volt országgyűlési képviselő, a függetlenségi párthoz tartozott s leginkább ellenzéki lapokban fejtett ki publicisztai működését. Wekerle méltányolva szakismereteit, a pénzügyminiszteriumba hívta meg, s Enyedi a valuta rendezésének ügyében is belső dolgozó-társa volt Wekerlénak.

A gr. *Zichy* Jenő ázsiai expedíciója két kolozsvári tagjának, dr. *Szadecszy* Lajos és dr. *Bálint* Gábor egyetemi tanároknak tiszteletre fényes lakomát rendezett a kolozsvári egyetem polgársága. Az estélyen sokan vettek részt és sok üdvözlét érkezett távoli helyekről is.

Egy lengyel szabadsághős szíve. A lengyel szabadsághőznek, *Kosciuskónak* szívet október 15-én *Marosini* veziai család kápolnájából (Lugano mellett) a *Rapperswythen* (Zürich mellett) épült

ménes számára 125 ezer forintért; ha Angliában is győz, még 25,000 frtot fizet rá. *Tokio* a híres «*Kin-csem*» unokája.

x — Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, a hol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk. Mint ilyen elsőrendű bevásárlási forrást leginkább ajánljuk *Keresztély* minta-zongoratermet *Budapest*, *Váci-körút* 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)

HALÁLOZÁSOK.

PASTEUR temetése okt. 5-ikén délelőtt ment végbe Párisban, az Institut de France épületéből, azzal a gyászpompával, melyben méltón nyilatkozott a hódolást a század egyik nagy szellemének. A koszorúk a világ minden részének megilletődését fejezték ki. A halottas menetet a katonaság nyitotta meg; maga *Saussier* tábornok vezette. A koporsó után haladtak a *Pasteur*-család, a miniszterek, a testületek, a küldöttségek. A menet, mely roppant nagy néptömegek közt haladt, délben ért a *Notre-Dame* templom elé. Az egyházi szertartásnál *Faure* köztársasági elnök,

a diplomáciai kar. Miklós görög herceg és Konstantin nagyherceg is jelen voltak. A párisi éresek a halottat beszentelték, mire a koporsót a Notre-Dame-tér közepén emelt ravatalra helyezték. Poincaré oktatásügyi miniszter a kormány nevében beszédet mondott.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Máté Ferencz, báró Bánffy Dezso miniszterelnök nejeének édes apja, hatvan éves, derék öreg úr, hosszas szenvedés után Deesen. — Idősb Csikay Imre, a dunavecsei reform. egyházmegye nyug. esperese, az első dunavidéki takarékpénztár igazgató-elnöke, 75-ik évében Kecskeméten. — Losonczy Ernő, Komárom-megye csallóközi járásának nyug. főszolgabírája és törvényhatósági bizottsági tag, földbirtokos, életének 46-ik évében Budapesten, agyszélhűtésben; végtisztviseltétele Kolozs-Némán, a hová hamvai átszállították, ment végbe nagy részvét mellett. Az elhunytat Losonczy Ödön kuriai bíró fivérének vesztette el. — Vörös Vincze, nyug. törvényészi bíró, 72 éves Budapesten. — Nagyladányi Ladányi József, magyar államvasúti felügyelő, Pestmegye virilis tagja, 49 éves korában Budapesten. — Id. RAICS SÁNDOR, 1848—49-iki honvéd alorvos, Kalocsán. — MILASSIN OTTOKÁR, fiatal hírlapíró, a «Nemzet» dolgozó társa, Budapesten. — Dienestfalvi DIENES GYULA, 68 éves korában Budapesten. — REINHARDT KÁROLY, földbirtokos, 66 éves, Szolnokon. — RÁTHONYI ALADÁR, élte 28-ik évében Kőkönyvön.

REMÉNYI ANTALNÉ, szül. Mauksch Johanna, az ismert fővárosi ügyvéd neje, Reményi Ede tanárnak és Reményi Ferencz tengerészisztnak, lapunk dolgozó társainak édesanyja, 57 éves korában Polában. A derék nő fia látogatására utazott Polába és szívszélhűtésben halt meg, s ott is temették el ideiglenesen a tengerészeti sírkertben. — Mocsány Róza, Kállay Béni közös pénzügyminiszter gyermekeinek nevelőnője, ki huszonkét év óta élt már a pénzügyminiszter családjában, 46 éves, a boszniai lílidsében. — Özv. MÁTRAY JÓZSEFNÉ, szül. Ferdényi Viktória, 84 éves Tasson. — Özv. ISZÁK JÓZSEFNÉ, szül. Nagy Mária, 61-dik évében, Hódmezővásárhelyen. — Özv. SIMONYI SIMONNÉ, szül. Kenessey Mária, 64 éves, Budapesten. — SZABÓ JENŐNÉ, szül. Lévy Teréz, nyug. miniszteri tanácsos neje, 47 éves, Budapesten. — Özv. HORVÁTH GYÖRGYNÉ, szül. Nagy Róza, 66-ik évében, Ó-Tordán.

Szerkesztői mondanivalók.

A gyászfátyol ára. Elbeszélés. Hogy tulajdonképpen mit akar a szerző mondani, még akkor sem igen sejtjük, mikor az egészet elolvastuk. Szerpel benne egy fiatal özvegy, a ki egy kapitányt mindenféle ok nélkül nyakon üt egy másik férfi előtt, a kit egy kezébe csusztatott levéllel hívott magához az a bizonyos özvegy. De hogy tulajdonképpen miért, még az sem tűnik ki az elbeszélésből, a mely egyszerű csak rövidesen bevégnélik ott, a hol azt gondolhatánk, hogy no, még most fog csak kezdődni.

A deákéletből. Igaz történet. Voltaképp egy pár diáksíny elbeszélése, de olyan száraz modorban, hogy e miatt élvezhetetlenné válik. Az efféle csak jól elbeszélve ér valamit.

Epilogus a vaáli erdőhöz. Vajda János úgy megírta «A vaáli erdőben» című költeményét, hogy ahoz ugyan egy sort sem lehet hozzá tenni. Mi czéjja van az ilyen halvány reminiscenciának, melynek csak befejezése eredeti, de ez aztán képtelenség is. Azt mondja, hogy az lehet a legnagyobb kéj, ha a sírban is eszmélünk s tudjuk, érezzük, hogy már nem vagyunk, nem élünk. Nem kéj, hanem a legirózhatóbb végtelenné, ha szerencsére az egész okoskodás fából vaskariká nem volna. Így csak mosolyoghatunk rajta. A mércei kakuk. Köszönettel vettük.

Te vagy a jóság. Csüggedés. Szeretlek. Az első sokkal inkább hasonlít Heine-nek «Du bist wie eine Blume» kezdetű dallához, semmint eredeti költemény számban elmeletne. Több eredetiségre mutat a két utóbbi; ezek előírják a tehetséget, bár kidolgozásuk még egyenletlen.

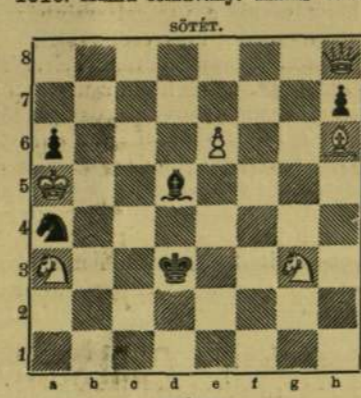
KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 39-ik számában közölt képtalány megfejtése: Nem jó az ördögöt falra fesséni.

SAKKJÁTÉK.

1916. számú feladvány. Marin V.-től.

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1907. sz. feladvány megfejtése. Bayersdorfer A.-tól. (Világos király hi-en áll.)

- 1. Va5-a2 ... Fb3-a2: (a) 1. ... c4-c3
2. Fe6-a4 ... Bb4-a4: 2. Va2-h2 ... Fb3-d5:
3. He6-c6 ... t. sz. 3. Fe6-d7 ... t. sz.
4. H mat. 4. V mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — Stefankó L. — A pesti sakk-kör.

Heti naptár, okt. hó.

Table with columns for Nap, Katholikus es protestáns, Görög-Orosz, and Izraelita, listing dates and events for October.

Felolvas szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legújabb mintázzal és színekben, ú. m. fekete, fehér és színes Henneberg-selymet 35 krtól 15 frt 65 krig méterenkint sima, csikos, kozakított mintázzal, damasztól stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal) póstabér- és vámenntesen a hához szállítva és mintákat küld póstabérrel: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selymgyára Zürichben. Svájcba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6043

Nagyhirű gyógyszerek. Kővéreknék és asztmá-cursu, a «Fucus, mely az elhíjósodást minden kellemetlen utóhatás nélkül csökkentti és a légszét könnyűvé teszi. Ára egy üveg 1-60 számmal 2 forint. — A «Cardopatina» gyengülkedőknek, senyes angol- és görvály-kóros gyermekeknek és felnőtteknek, vérszegényeknek, idegeseknek és főképp mellbetegeknek, soványág elleni szer, egy üveg ára 2 frt. Gyógyszertárban felállított pontos mérleg, a test súlyának ellenőrzésére a t. kö-zönség rendelkezésére áll. — A Occeain-pastilla a gör-cső köhögést, gégehurutot és rekedtséget azonnal megszünteti, Prospectusok mindenkinék szívesen küldet-nek. Kapható Hazliszky Károly gyógyszerárban, Budapest, VIII., Sándor-tér és Rökk Szilárd-utca sarkán.

Mezőgazdaság. A háziállatok fejlődése és erősödéséhez legelső kellék azoknak teljesen kielégítő egész-ségi állapota és ezt fentartani e szerint a gazda legfontosabb feladata. Eszközöknek e czéllra vannak és évek tapasztalatai a Kwizda-féle veterinar preparat-mokra utalnak bennünket, melyeket Kwizda Ferencz János cs. és kir. osztrák-magyar és román kir. udvari szállító, kertületi gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett állít elő és ezek mint préservatív szerek messze az ország határára túl hirtelkél váltak. A kitűnő hatás, mely a Kwizda-féle restitutions-fluidnak lovak számára sajátága (ezen szer mint kitűnő erősítő szer is bevált) továbbá a Kwizda-féle kornenburgi marhapor, mely mint marhapor általában, úgy tehé-neknél a tejelőképesség fokozása czéljából mindenütt legjobb sikerrel alkalmaztaták és minden a Kwizda Ferencz által előállított veterinar preparatumok a leg-fényesebben igazolják ezen czég világra szóló hírnevét.

Magyar Osztálysorsjegyek.

Legnagyobb nyeresém

EGY MILLIÓ KORONA.

Első húzás 1895 október hó 16—19-ig.

I. és II. osztályu sorsjegyek: Egész 20 forint, Tized 2 forint, Huszad 1 forint

I. osztályu sorsjegyek: Egész 40 forint, Tized 4 forint, Huszad 2 forint

BERGER I. Budapest, V., Harminczad-utca 2.

Ajánlasi díjra 15 kr. és húzási jegyzékre 10 kr. küldendő.

Első húzás 1895. évi október hó 16—19-ig.

31,499 pénznyeresém

5 Millió 600,000 korona

összértékben.

MAGYAR EGY MILLIÓ korona

Osztálysorsjáték. Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: 1 egész 1 fél=1/10 1 tized 1 negyed 40 20 4 10 korona.

Braun Gusztáv bank- és váltó-üzlete Budapest, József-tér 8. sz.

Legjobb és leghirvesebb pipere hölgy: a VELOUTINE. Különösen Kisgyer. BISMUTAL VESZTIVE. CH. FAY, ILLATSZERÉSZ. PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT.

Advertisement for KURCZ LIPÓT és TÁRSA, featuring a portrait and text about photography services like CLICHÉKET, GENIAGRIFA, CHROMOTYPIA, etc.

Feltűnő és nélkülözhetetlen ujdonság!

Tökéletes hálószobák teljesen polokamentes ágyakkal!! Európa összes államaiban szabadalmazva.

Fénytelen és fényezett kiállításban, Angol, ó-német, renaissance és barokk stílusban, a legegyszerűbbtől a leg-fényűzőbb kiállításig. Sokkal olcsóbban, mint bármely butoraktárban. Kiválóan pontos, szorgalmas és izéles munka. A tartósság tekintetében teljes jótállást vállalunk. Műhelyek, raktár és iroda:

Damjanich-utca 21., lóvasúti állomás.

Szabadalom-tulajdonosok. Steiner és Bodács. Asztalos-ípar.

Alkalmos ügynők fölvételnek.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hogy rossz gyomrukat kireperálják és újra jól emészenek és erre elköltnek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt ottan könnyűem. ben, kevés köl- használata által, séggel elérik a „PEPSIN-BOR“ mely az étel meg-emésztését segíti és a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátvás, gyógyszerész, művegyészi laboratoriuma Aradon.

Kapható Budapesten: Török József az gyógyszerárban és minden magyarországi gyógyszerárban.

Hirdetések felvételnek a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. szám alatt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

Kielland L. Sándor.

MÉREG. REGÉNY.

Norvégból ford. Ritók Emma Vasárnapi Ujságban 1 frt 60 kr. Ára füzetbe 1 frt 20 kr.

56282. számhoz. XVIII. 1895.

Hirdetés.

A honvéd-menház részére 1896. évi január hó 1-től december hó végéig szükséges étkezési és anyagjáródsági czikkek szállítására pályázat hirdettetik.

A szállításra vonatkozó részletes feltételek a honvédmenház-parancsnokságnál betekintheők, a hová az 50 krros bélyeggel ellátott, magyar nyelven szerkesztett írás-beli ajánlatok a szállítani szándékoltt cikkek után esedékes 5%-kal felérő bántópenz csatolása mellett 1895. évi október 14-én délelőtti 10 óráig bemutatandók. Budapest, 1895. évi október hó.

Ujdonságok

NÓI SZÖRMEÁRUKBAN, URI VÁROSI BUNDÁK ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközölnék.

FREUD és CZIRING Bpest, Deák Ferencz-utca 19.

Az első sorvetőgépeket Magyarországon

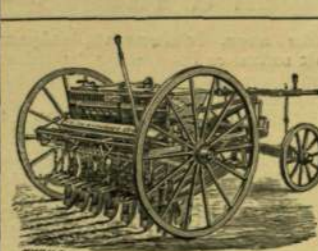
KÜHNE E.

legrégibb gazdasági gépgyára készíté Mosonban.

Eddig 16,000 darab van használatban:

„HUNGARIA DRILL“-nek ügynőkök általi rendelésénél követeljük KÜHNE E. gyártmányát.

Uj!! Hegyi sorvető: „MOSONI DRILL“

lóherceséplő, czirokéséplő gépek, „VENTZKY“-féle takarmány-füllesztők, LAACKE-féle rét- és szántóföld boronák, hengerek stb.

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57a. Lemberg, All. Grodeka 10. sz.

Artyegyzékek bérmentve.

Gazdag tárca- és regényrovat. Megbízható tőzsdéi és közgazdasági tudósítások.

XXIX. Évfolyam. XXIX. Évfolyam.

EGYETÉRTÉS

Legnagyobb, legérdekesebb és legkedveltebb politikai napilap.

Csávolszky Lajos kiadótulajdonos főszerkesztő.

Kossuth Ferencz főmunkatárs.

Előfizetési ára: egész évre 20 forint; 1/2 évre 5 frt; 1 hóra 1 frt 80 kr. Mutató-ványaszámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, dalszínház-utca 1.

Országgyűlési tudósításai parancsnok a magyar nemében; politikai vezérezteket hazánk leg-jobb publicistái írják.

Advertisement for KWIZDA FERENCZ JÁNOS, listing various veterinary products like Restitutionsfluid, Korneburgi marha-táppor, and different types of horse feed.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegyérték-intézet
 Budapest, Ferenc-körút 20. sz.
 Férfit és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legújatosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért hához küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 művelők számára, legújabb
 utó-távcsöveket a tirago rapid,
 kitűnő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-láshőmérőket, Ance-
 roid (légsúlymérőket) szabadal-
 mazott rajzszekőket ajánl
CALDERONI ÉS TÁRSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
 Cségen össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fény-
 képészeti gépek és készülékekből.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ár 2 frt.

Hazai ipar.
LÉDECZY SANDOR
 szongora- és pianó gyára
 Kossuth Lajos-utca 35. sz.
 Gyár: Dandár-utca 26. sz.

LATZKOVIKS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
 ajánlja
uri divat- és fehérnemű-újonságait.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrassy-út 30
 elvállalja jótállás mellett
 legolcsóbban
asphalt-burkolatok
 fektetését és
nedves lakások,
 pinccék, stb. gyökerez
 száraztatását.
Telefon.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“
 legközelebb sajtóba
 kerül. Lakás- és tiz-
 letváltásokra vo-
 natkozó oly tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe
 (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön be-
 tekintésként és közleményekért járó díj minden nyereszkezdés kizárásával a lehető leg-
 csekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhiva-
 talunkban bármikor kiszolgáltathatunk, kívánatra postán is meg küldetnek.

Hirdetések felvételnek
 a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában,
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

DECKERT és HOMOLKA
 elektrotechnikai intézete
 Gyár: VI., Isabella-utca 88. **BUDAPEST** V., Dorottya-utca 8. sz.
 A magyar állam és a m. kir. államvasutak szállítói.
 Gyártanak és szállítanak: Sürgönyberendezéseket vasutak
 számára; elvállalják azok javítását és szerkesztését. A min-
 den államban szabadalmazott és általános használatnak örvendő
GRAPHIT-MIKROFON
 feltalálói és kizárólagos gyártói.
 Telefon-központok szolgálattal vagy a nélkül irók számára;
 telefon-berendezések vasutak, hegyi pályák, bányák és
 kohóművek, erdészetek és uradalom számára.
VILLÁMHÁRITÓK,
 villamos világítási és erőátviteli berendezések, minden
 nemben, a legszabadabb kivitelben és legolcsóbban, szavatosság mel-
 lett elvállaltatnak.
 Képes árjegyzék és költségtervezet ingyen és bérmentve.

Hapezi!
 Nátha elleni szer!
 BUDAPEST, Váci utca 12.
 Ára 35 kr. A vidék számára
 bérmentesen, az összeg elő-
 zetes beiktatása után 80 kr.
 Főraktár: Török János-utca,
 Budapest király-utca, vala-
 mint minden gyógyszerárban
 és gyógyszerkereskedésben.

Dr. Link-féle zsirlug-liszt
 csomagokban 10 és 20 kr.-jával a legjobb, legkényelmesebb és legolcsóbb
mosó- és tisztító-szer,
 nem rongja a fehérneműt és kellemes friss szagot ad annak.
 Kapható minden e szakmába vágó üzletben.
 Határozottan Dr. LINK félet tessék kérni.
Főraktár: WACK KERESZTÉLY
BUDAPEST.

FAIRBANKS MÉRLEGEK
 a legközelebb mérelegszerkezetek.
 A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszertiek, tolos súly fém-
 mérőkrall bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mér-
 legelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésknél fogva, ugy hazán kban
 mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitűnőbb mérlegek.
Gazdasági, szekér-, marha-, zsák- és
raktári mérlegeinket,
 czészertü és a czélnak megfelelő szerkezetüknel fogva különösen
 a gazdák, gazdaságok és uradalomk részére a legmelegebben
 ajánlhatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek.
FAIRBANKS-TÁRSASÁG
 mérleg- és gépgyára.
 Budapest, Andrassy-ut 14. sz.
 Gyár: Újpest.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti
 termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.
Egyetlen természeti szappan a világon
 a mi „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappanunk! Az arc, fehérnemű, selyem,
 gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrneműek számára! E szappan használatát
 a legkiadósabb fehérneműek mosásánál, a melyek egyszeri beszappanozása hideg vagy lan-
 gyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszkoltól a legalaposabban megtisztulnak.
 Szappanunk semmi árgót vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata
 a mosó ruha nagy kímélésével jár.
 Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint pipere-szappan és
 mint gyógy-szappan a bőr különféle kiütéseinél, mint dobróc, pörösés, a bőr felecsere-
 pesedése stb.
 A mi szappanunk ugyszólván nélkülözhetetlen a posttögyaráknál, mert a leg-
 piszkosabb, összetapadt gyapjufajokat is, egyszerű hidegvízben meglepő gyorsan tisztára
 mossa, puhává és selyemszerűvé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.
 Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár
 központi megrendelő intézete:
BUDAPEST,
RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz.
 A hova az összes megrendelések intézendők.

Az államilag engedélyezett

MAGYAR

OSZTÁLYSORSJÁTÉK

HEINTZE KÁROLY, fő-elárusító

BUDAPEST,
 Szervita-tér 3. szám alatt.

Első huzás már 1895 október hó 16—19-ig.
 31,499 pénznyeremény
5 Millió 600,000 korona
 összértékben.
 Legnagyobb nyeremény
 a legkedvezőbb esetben **EGY MILLIÓ korona.**
 Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: $\frac{1}{40}$ egész $\frac{1}{20}$ fél $\frac{1}{10}$ tízed $\frac{1}{4}$ húszad $\frac{1}{2}$ korona.
 Ajánl és utánvétell szétküld

Videki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítót 20 fillért küldeni.
 Sürgöny-cím: Lottoheintze, Budapest.
 Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZÁM. 1895. BUDAPEST, OKTÓBER 20. 42. ÉVFOLYAM.

Bizalmas feltevések: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6.
 Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félévre — 4.
 Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50
 Külföldi előfizetőkhez a postailag meghatározott vitellj is csatolandó.

SZARVAS GÁBOR.
 1832—1895.

A MAGYAR tudományosságot nagy veszteség érte. Elvezetette egyik elsőrendű képviselőjét s lankadatlan és nagy hatású munkáját, Szarvas Gábort, a „Magyar Nyelvőr“-nek országszerte ismert és tisztelt szerkesztőjét, ki hosszú betegeskedés után e hó 12-én hunyta le utolsó perczéig éber szemeit.
 Szarvas Gábor egy nagy nemzeti ügynek, a magyar nyelv művelésének és szeplőtlen tisztasága megővésének volt nagy készütségű és fáradhatatlan tevékenységű szószólója és bajnoka. Neve főleg az utolsó huszonnégy esztendő alatt annyira összeforrt nyelvünk művelésével, hogy az Akadémiától az iskoláig s az irodalomtól a művelt közélet nyelvégig alig volt tér, a hová az ő hatása egy vagy más alakban el ne ért volna. Hízgatott, buzditott, hogy a nyelv helyessége iránt való érzéket ébressze, fejlessze, s az elszaporodott kores szók és kifejezések kiküszöbölésére, más részről pedig nyelvünk kineveinek összegyűjtésére s földérsítésére minden művelt hazafi közreműködését megnyerje.
 Föllépésére az szolgált neki okúl és alkalmúl, hogy a hatvanas, hetvenes években hirtelen föllendült irodalmunk, kivált hírlapírásunk sok irányú és lázas gyorsaságú munkája közben részint nem ügyelt eléggé a magyar nyelv sajátzerűségre, részint pedig olyan idegenzerűsegeket kapott föl és kezdett terjeszteni, melyek nyelvünknek nemcsak nyelvtani és mondatszerkesztésbeli szabályosságát és tisztaságát veszélyeztetették, hanem a magyar irályt is elkoresosodással fenyegették. Ez a sajnos jelenség komoly aggodalomba ejtette magát az Akadémiát is, melynek olyan kitűnőségei, mint Arany János, Gyulai Pál, Brassai Sámuel, Szilády Áron, Ballagi Mór, Imre Sándor, stb. nyilvánosan is sürűn föl-szóaltak, vagy részben terjedelmes tanulmányokkal igyekeztek gátat

vetni az elharapódzó nyelvromlásnak. Egyesek buzgósa azonban e végre nem volt elég-séges; tömöríteni kellett a védelmet biztosító erőket. Megalakult s munkásságához látott az Akadémia nyelvtudományi bizottsága, mely aztán kimondotta egy olyan folyóirat létesítésének a szükséges voltát, mely egyedül a magyar nyelv helyességének megővását és apó-lását tartaná szem előtt. Ez épen abban az évben, 1871-ben, történt, mikor Szarvas Gábor a „Magyar igeidők“ című nagyobb munkájával az Akadémiánál pályadíjat nyert s e kiváló avatottságról tanúskodó pályamunkája alapján az Akadémia levelező tagjává is választott.
 Úgy ebben a tanulmányában, mint egyéb ki-sebb dolgozatában is fényes jeleit adván mind régi

irodalmunk, mind a nép nyelvében való jártas-ságának: az Akadémia figyelmé első sorban is ő felé fordult, s ő bizatott meg a czélozott folyó-irat megindításával és szerkesztésével. Így szü-letett meg a „Magyar Nyelvőr“, mely 1872 ja-nuár elején adta ki első füzetét, nagy élénkség-gel és szeretettel szólván a nyelv ügyéről, igen gon-dosan tűzén ki a folyóirat munkakörét és föl-adatait s egyszerűsággal az első lépésnél megkezd-vén a vitát a folyóirat elnevezésének védelmével, úgyszintén megkezdvén az irodalmi és nép-nyelvi adatok vizsgálatát és gyűjtését, tehát mind olyan munkát, a mi teljesen alkalmas volt a kitűzött czél szolgálására s a közfigyelem és érdeklődés fölkeltésére. S a „Magyar Nyelvőr“ mind maig nem szűnt meg a magyar közönséget érdekelni, mert szerkesztője s egy-szersmind legszorgalmasabb mun-katársa, Szarvas Gábor, gondosko-dott róla, hogy folyóiratát se csupa szakszerű tudóskodás meg ne únassa, se pusztá gyakorlati nyelv-mestereskedés tekintélytelenné ne tegye. Szerencsésen eltalálta ő e részben az igazi középútát, mely-nek becset egyre fokozta közlem-nyeinek változatosságával, élénk-ségével, sőt napi érdekűvé tétel-vel. Vizsgálta, bírálta a tudomány és irodalom minden ágát; bele-szólt az országgyűlés tárgyalá-saiba, a bíró végzéseibe, sőt a ke-reskedő és iparos levelezéseibe is, oktatta, magyarázva, fölvilágosítva, vagy pedig gáncsolva, sőt elégszer gúnyolva is a hibát, vagy a hiba ter-jesztőjét. S ezzel és főleg koron-kénti túlzásaival sokakat maga el-len zúdított; tollharez tollharezot követett vagy a „Magyar Nyelvőr“ hasábjain, vagy más folyóiratok-ban és hírlapokban; és Szarvas mindig kész volt a viadalra; an-nál készségebben vállalkozott személyesen a küzdelemre, men-nél erősebb és fenyegetőbb volt a támadó. Nem annyira legyőzni, mint inkább meggyőzni igyekezett ellenfeleit; és igen sok esetben ez a törekvése sikerült is, kivéven mikor elveinek és tanainak alkut nem ismerő szigorúsága olyan

SZARVAS GÁBOR.